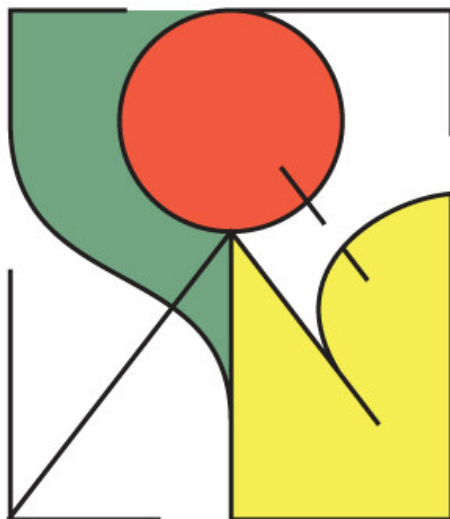

VII. česko-slovenská konferencia s medzinárodnou účasťou
Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách o človeku

Kvalitatívny výskum vo verejnom priestore

Zborník abstraktov a program konferencie

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského
Bratislava, 21. – 22. január 2008

Konferenciu organizujú:

Katedra psychológie a patopsychológie, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava
Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie Slovenskej akadémie vied –
Centrum excelentnosti pre výskum a rozvoj občianstva a participácie
Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky, 1. lekárska fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Spolu s partnermi:

Nadácia otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation
Sdružení SCAN
Časopis Adiktologie
Časopis BIOGRAF
Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc

Záštitu nad konferenciou prevzali:

Prof. RNDr. Oto Majzlan, PhD., dekan Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského
PhDr. Viera Rosová, CSc., podpredsedníčka Slovenskej akadémie vied
Prof. PhDr. Peter Gavora, CSc., prodekan Pedagogickej fakulty UK pre vedu a doktorandské štúdium

Programový výbor konferencie:

PhDr. Viera Andreánska, CSc. (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského)
Doc. PhDr. Gabriel Bianchi, CSc. (Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV)
Prof. PhDr. Peter Gavora, CSc. (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského)
PhDr. Daniela Kusá, CSc. (Ústav experimentálnej psychológie Slovenskej akadémie vied)
Barbara Láštiová, PhD. (Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV)
Doc. PhDr. Ivan Lukšík, CSc. (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského)
PhDr. Radomír Masaryk, PhD. (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského)
Doc. PhDr. Michal Miovský, PhD. (Centrum adiktologie, 1. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy)
Mgr. Katarína Pařková (Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation: Projekt evalvácie
uplatňovania vybraných drogových paragrafov Trestného zákona)
Mgr. Magda Petrjánošová (Filozofická fakulta Univerzity Komenského)
Prof. PhDr. Jana Plichtová, CSc. (Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV)
Mgr. Miroslav Popper, CSc. (Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV)
PhDr. Matúš Šucha (Centrum adiktologie, 1. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy)
Mgr. Natália Sedlák Vendelová (Filozofická fakulta Prešovskej univerzity)

Čestní členovia programového výboru:

Prof. PhDr. Viera Bačová, DrSc. (Ústav experimentálnej psychológie SAV)
Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc. (Psychologický ústav Akademie věd České republiky)
Prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc. (Lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Hradec Králové)
Mgr. Alena Pániková (Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation)
Prof. PhDr. Ladislav Požár, CSc. (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského)
PhDr. Viera Rosová, CSc. (Úrad SAV, Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV)
Prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc. (Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Organizačný výbor konferencie:

Barbara Láštiová, PhD. (Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV)
PhDr. Radomír Masaryk, PhD. (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského)
Doc. PhDr. Michal Miovský, PhD. (Centrum adiktologie, 1. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy)
Mgr. Magda Petrjánošová (Filozofická fakulta Univerzity Komenského)
PhDr. Matúš Šucha (Centrum adiktologie, 1. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy)

Predhovor

V januári 2002 sme sa v Brne zúčastnili konferencie „**Kvalitatívny výskum vo vedách o človeku: 'hranice a perspektívy'**“, ktorá podľa programu nadväzovala na podobné podujatie spred dvoch rokov. Akcii, kde hneď prvý príspevok sľuboval skúmať „*kvalitatívni výzkum 'on the road'*“ sa jednoducho nedalo odolať. Spoznali sme zaujímavých ľudí, fascinovali nás vášnivé diskusie o základoch kvalitatívneho výskumu, a čiastočne aj istá spiklenecká a undergroundová atmosféra celého podujatia.

Odvtedy sa aspoň dvaja z nás troch zúčastnili každého nasledujúceho ročníka – Olomouc 2004, Olomouc 2005, Praha 2006, Olomouc 2007. Sledovali sme, ako sa v priebehu tohto času menila pozícia kvalitatívneho výskumu. To, čo Michal Miovský v predhovore k programu prvého ročníka konferencie označil ako „*zatiaľ stále málo známu a na okraj odsúvanú oblasť výskumu*“ sa už niekedy okolo roku 2005 začalo stávať módnym trendom – aspoň v oblasti psychológie. Aj táto doba je našťastie za nami, a v súčasnosti sa kvalitatívny prístup stáva integrálnou súčasťou spoločenskovedného výskumu. Popri týchto zmenách sa menila aj konferencia, zo stretnutia hŕstky ľudí sa rokmi stalo známe podujatie. Podujatia začali byť čoraz medzinárodnejšie. Z „celoštátnej“ sa postupne stala „česko-slovenská konferencia“, neskôr pribudol prívlastok „česko-slovenská s medzinárodnou účasťou“, a je na najlepšej ceste stať sa skutočne „medzinárodnou“.

V roku 2008 konferencia pod názvom „**Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách o človeku**“ prvýkrát opúšťa hranice Českej republiky a 7. ročník prebehne v Bratislave. Možnosť usporiadať ďalší ročník bol pre nás výzvou a rozmýšľali sme, ako môžeme k celej sérii prispieť. Rozhodli sme sa konferenciu výraznejšie tematicky zjednotiť formou pozvaných sympózií. Poprosili sme ľudí, ktorých si vážime ako expertov a expertky na kvalitatívny výskum vo verejnej sfére, aby zostavili sympóziá venované rôznym aspektom hlavnej témy. Ďalej sme sa rozhodli pokračovať v dôslednom systéme výberu príspevkov a každý abstrakt do voľných sympózií hodnotili dvaja nezávislí posudzovatelia či posudzovateľky. Požiadali sme dve osoby, ktoré podľa nás zásadným spôsobom ovplyvnili rozvoj kvalitatívneho výskumu na Slovensku a v Čechách – profesorky Ivanu Markovú a Wendy Stainton Rogers – aby predniesli hlavné referáty.

Ostáva posledná otázka – prečo práve podtitul „**Kvalitatívny výskum vo verejnom priestore**“. Veríme, že spoločenský vedci a vedkyne majú určité záväzky voči spoločnosti, v ktorej žijú a ktorú skúmajú. Jeden z prvkov, ktorú kvalitatívny obrat priniesol je podľa nás práve kritika obrazu vedca a vedkyne, ktorí stoja neutrálne „nad vecou“. Ako alternatívu ponúka koncept výskumu, ktorý nie je neutrálny, ale angažovaný v tom najpozitívnejšom význame – v snahe zmeniť svet k lepšiemu.

Na záver ďakujeme ľuďom, vďaka ktorým sa táto konferencia stala skutočnosťou – organizátorom, partnerom, sponzorom, členom a členkám programového výboru, vedúcim sympózií a pracovných dielní, moderátorom sekcií, prezentujúcim, tímu dobrovoľníčok a dobrovoľníkov, ale aj všetkým účastníkom a účastníčkam. Za výraznú pomoc pri realizácii ďakujeme prof. PhDr. Petrovi Gavorovi, CSc. a PhDr. Viere Andreánskej, CSc. z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského; doc. PhDr. Gabrielovi Bianchimu, CSc. z Kabinetu výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV; a Bc. Silvii Miklíkovej z Nadácie otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation. A ďakujeme doc. PhDr. Michalovi Miovskému, CSc. a PhDr. Matúšovi Šuchovi za všetky cenné tipy.

Dúfame, že pre vás bude tento ročník aspoň takým zážitkom, ako pre nás tie predchádzajúce.

V Bratislave, 14. januára 2008.

Barbara Láštiová, Rado Masaryk a Magda Petrjánošová

Odborný program konferencie – súhrnný prehľad

Pondelok 21. januára 2008

08.15 – 9.00	Registrácia		
09.00 – 09.30	Otvorenie a organizačné pokyny (R10)		
09.30 – 11.00	Pozvané prednášky (R10) I. Marková: Kvalitatívni analýza v dialogickém pojetí: Výzkum odpovědnosti prostřednictvím focus groups W. Stainton Rogers: Getting real – how and why we should use qualitative research to 'make a difference'		
11.00 – 11.30	Prestávka na kávu/čaj		
11.30 – 13.00	Pozvané sympóziu 1 (R10) Etnografický prístup v školním prostředí. Pokus o zobecnění 15 let v terénu (M. Kučera)	Sekcia 1 (R125) Metodologický priestor	
13.00 – 14.00	Prestávka na obed		
14.00 – 15.30	Pozvané sympóziu 2 (R10) Použitie kvalitatívnych metód vo výskume drogovej legislatívy SR (T. Hičárová a M. Miovský)	Sekcia 2 (R125) Priestor školy a vzdelávania	
15.30 – 16.00	Prestávka na poster a kávu/čaj (Posterová sekcia 1: Priestor školy a výchovy 1)		
16.00 – 17.30	Pozvané sympóziu 3 (R10) Kvalitatívne poistky nástrah cieleného výskumu (G. Bianchi)	Sekcia 3 (R125) Mocenský priestor	
17.30 – 17.45	Prestávka – presun na workshopy		
17.45 – 19.15	Workshop 1 (R10) Etnografické pozorovanie (M. Kučera)	Workshop 2 (R125) Médiá (L. Miovská, M. Miovský, V. Běláčková)	Workshop 3 (R209) Community engagement model (P. Nepustil)
20.00 – 00.00	Spoločenský večer (Česká pivnica, Radlinského 39)		

Pozn. Prosíme autorov a autorky z posterovej sekcie 1, aby medzi 15.30 a 16.00 boli prítomní pri svojich posteroch, aby mohli odpovedať na otázky. Postery budú vystavené vo foyer počas celého prvého dňa konferencie.

Utorok 22. januára 2008

09.00 – 10.30	Pozvané sympóziu 4 (R10) Kvalita deliberácie: prístupy a metódy (J. Plichtová)	Sekcia 4 (R125) Priestor školy a výchovy 2	
10.30 – 11.00	Prestávka na poster a kávu/čaj (Posterová sekcia 2: Rôzne priestory)		
11.00 – 12.30	Pozvané sympóziu 5 (R10) Populární kultura a média (V. Chrz)	Sekcia 5 (R125) Priestor starostlivosti o zdravie	
12.30 – 13.30	Prestávka na obed		
13.30 – 15.00	Sekcia 6 (R10) Priestory lokálnych komunit	Sekcia 7 (R125) (Audio)vizuálne priestory	
15.00 – 15.15	Prestávka – presun do R10 na slávnostné ukončenie		
15.15 – 16.00	Slávnostné ukončenie konferencie (R10)		

Pozn. Prosíme autorov a autorky z posterovej sekcie 2, aby medzi 10.30 a 11.00 boli prítomní pri svojich posteroch, aby mohli odpovedať na otázky. Postery budú vystavené vo foyer počas celého druhého dňa konferencie.

Podrobný program

Pondelok 21. januára 2008

08.15 – 9.00	Registrácia	
09.00 – 09.30	Otvorenie a organizačné pokyny (R10) Prof. RNDr. Oto Majzlan, PhD., dekan PdF UK / Prof. PhDr. Peter Gavora, CSc., prodekan PdF UK PhDr. Viera Rosová, CSc., podpredsedníčka SAV Doc. PhDr. Michal Miovský, PhD., vedúci Centra adiktologie 1. LF UK v Prahe	
09.30 – 11.00	Pozvané prednášky (R10): Ivana Marková, University of Stirling, UK - Kvalitatívni analýza v dialogickém pojetí: Výzkum odpovědnosti prostřednictvím focus groups (v českém jazyku) Wendy Stainton Rogers, Faculty of Health & Social Care, Open University UK - Getting real – how and why we should use qualitative research to 'make a difference' (v anglickom jazyku)	
11.00 – 11.30	Prestávka na kávu	
11.30 – 13.00	Pozvané sympóziu 1 (R10): Etnografický přístup v školním prostředí. Pokus o zobecnění 15 let v terénu (Miloš Kučera) Miloš Kučera - Kvalitatívni výzkum z pohledu Pražské skupiny školní etnografie Miroslav Klusák - Konfigurace sociálních vztahů ve hrách školních dětí - teorie substantivní vs. formální Ida Viktorová - Dětské literární texty: od orality ke skripturalitě a zpět	Sekcia 1 (R125) – Metodologický priestor Moderátor: Zsolt Cséfalvay Danica Trančíková, Zsolt Cséfalvay - Konverzačná analýza vo výskume afázie Aleš Neusar - Aplikace kognitivního přístupu v metodologii méně strukturovaných forem interview Peter Broniš - Čo je akčný výskum?
13.00 – 14.00	Prestávka na obed	
14.00 – 15.30	Pozvané sympóziu 2 (R10): Použitie kvalitatívnych metód a techník vo výskume dosahu zmien drogovej legislatívy SR (Tatiana Hičárová, Michal Miovský) Katarína Staroňová - Zber dát pomocou opytovateľov v kvalitatívnom výskume: výzvy a možnosti Radomír Masaryk, Silvia Miklíková - Expertný a laický diskurz: predbežné pozorovania z fókusových skupín s predstaviteľmi liečebných a pomáhajúcich profesií Tatiana Hičárová, Silvia Miklíková, Martina Grešová - (Ne)homogenita bratislavskej drogovej scény Katarína Pařková, Lucia Kiššová, Martin Dolejš - Kvalitatívne postupy v kvantitatívnom výskume: postupy validizácie pri zbere štatistických dát o drogovej trestnej činnosti	Sekcia 2 (R125) – Priestor školy a vzdelávania Moderátorka: Klára Šedřová Klára Šedřová - Učitel ve víru technologií Roman Švařiček - Vývoj učitele z pohledu biografické rekonstrukce Ondrej Kašćák - Aktuálne trendy v etnografickom štúdiu života detí a mládeže v kontextoch formálneho aj informálneho učenia
15.30 – 16.00	Prestávka na poster a kávu/čaj (Priestor školy a výchovy 1) Filip Abramćuk - Asistent pedagoga: mapování podmínek fungování Lea Buranovská - Zdroje sociálnej opory matiek detí s fenylketonúriou Zlatica Dorková, Martina Cichá, Jan Šteigl - Kvalitatívni metody v antropologických výskumech na Katedře antropologie a zdravovědy Pedagogické	

	fakulty Univerzity Palackého v Olomouci Lenka Fraňová - Jak děti zobrazují školu kresbou a příběhem Jana Lukáčová, Beáta Ráczová - Analýza identity u dieťaťa so špecifickou poruchou učenia Josef Lukas - Preinterview jako součást zkoumání životních příběhů Magda Nišpanská, Jiří Závora - Aplikace principů fenomenologické komunikace s dětmi ve školním prostředí Zuzana Petrová - Výskum profesijného diskurzu učiteľov v kontexte reformy vzdelávania (príklad z predškolskej výchovy)		
16.00 – 17.30	Pozvané sympóziu 3 (R10): Kvalitatívne poistky nástrah cieleného výskumu (Gabriel Bianchi) Sympóziu bude realizované formou panelovej diskusie. Gabriel Bianchi Ivan Lukšík Miroslav Popper	Sekcia 3 (R125) – Mocenský priestor Moderátorka: Veronika Polišíenská Veronika Polišíenská - Kvalitatívny výskum ve väzeňskom prostredí 2: Spolupráce a kooperace s externisty Slavomil Fischer, Ilja Žukov - Analýza účinnosti odměn a trestů v penitenciární praxi Roman Kollárik - Menšinová skúsenosť heterosexuálov/iek a väčšinová skúsenosť GLBT ľudí	
17.30 – 17.45	Prestávka – presun na workshopy		
17.45 – 19.15	Workshop 1 (R10) Miloš Kučera - Pozorování ve školní etnografii (neobmedzený počet účastníkov)	Workshop 2 (R125) Lenka Miovská, Michal Miovský, Vendula Běláčková - Proces kvantifikace kvalitativních dat: ukázka vzniku a použití skórovacího manuálu pro obsahovou analýzu médií (obmedzený počet účastníkov: 25)	Workshop 3 (R209) Pavel Nepustil - Výzkum skrytých skupin na základě modelu Community Engagement (obmedzený počet účastníkov: 12)
20.00 – 00.00	Spoločenský večer (Česká pivnica, Radlinského 39)		

Utorok 22. januára 2008

09.00 – 10.30	Pozvané sympóziu 4 (R10): Kvalita deliberácie: prístupy a metódy (Jana Plichtová) Šarlota Pufflerová - Deliberatívna demokracia v teórii a praxi Miroslava Hapalová, Jana Plichtová – Spontánna deliberácia v malých skupinách: Ideál, či realita? Andrej Jeleník - Dialóg v deliberatívnej demokracii	Sekcia 4 (R125) – Priestor školy a výchovy 2 Moderátorka: Natália S. Vendelová Natália Sedlák Vendelová - Rozhovory s učiteľkami - odhaľovanie možností praxe rodovo citlivej pedagogiky Katarína Búšová - Profesionálna náhradná rodina - spojenie výskumnej práce s praxou Miroslava Lemešová, Eva Nábělková - Rómska osada a školská trieda: porovnanie skúseností z terénneho skúmania dvoch odlišných kultúr Miroslava Šimegová - Agresor v školskom prostredí - kvalitatívna výskumná analýza	
10.30 – 11.00	Prestávka na poster a kávu/čaj (Rôzne priestory) Vojtěch Bednář - Hospoda a problém výskumu vztahů v ní Paweł Czarnecki - Jakość badań psychologicznych w kontekście etyki zawodu psychologa		

	<p>Roman Hytych, Zdeněk Trávníček - Estetika prožívání barev a elementů Jan Krása - Výzkum na hranicích sdělitelného – konformní a nekonformní řád ve vědomí Martin Štulrajter, Miroslav Švec, Eva Mikušková - Priestor pre človečenstvo Filip Smolík - Kvalitativní nálezy z kvantitativních měřitek: psycholingvistický experiment jako rozhraní kvalitativního a kvantitativního výzkumu Peter Tavel, Šárka Cahová - Syndróm vyhorenia u pastoračných pracovníkov</p>	
11.00 – 12.30	<p>Pozvané sympóziu 5 (R10): Populární kultura a média (Vladimír Chrz) Barbara Lášticová, Magda Petrjánošová – Analýza tlače: významy, záujmy, sociálne praktiky Kateřina Pekárková - Intencionální světy žánru fantazy: analýza RPG a jejich kulturních zdrojů Vladimír Chrz - Jak lze kriticky rozumět současné „fantazy kultuře“</p>	<p>Sekcia 5 (R125) – Priestor starostlivosti o zdravie Moderátorka: Hana Konečná Hana Konečná - Kvalitativní výzkum v medicíně – teoretické šance a praktické uplatnění. Petra Szeghy - Postavenie žien na pracoviskách reprodukčného zdravia Jitka Prajsová, Eva Dragomirecká - Kvalita péče a kvalita života lidí se zdravotním postižením z pohledu zainteresovaných skupin prostřednictvím metody focus group Molnárová, M. Prajsová, J., Večeřová A., Koblížková R. - Funkce drog v životě uživatelů opiátů a jejich substituční léčba buprenorfinem</p>
12.30 – 13.30	Prestávka na obed	
13.30 – 15.00	<p>Sekcia 6 (R10) – Priestory lokálnych komunit Moderátor: Alois Hynek Alois Hynek, Nikola Hynek, Břetislav Svozil - Environmentální kvalitativní průzkum přeshraničního území Znojmo-Retz. Břetislav Svozil - Výzkum lokální komunity na ostrově Čečeň v Kaspickém moři Eva Naništová, Júlia Halamová - „Miesto kam sa stále rád vraciam“ alebo kvalitativna analýza významnosti miesta u adolescentov Zlatica Dorková - Kvalitativny výskum pohrebných rituálov v krematóriu v Olomouci</p>	<p>Sekcia 7 (R125) – (Audio)vizuálne priestory Moderátor: Matúš Šucha Robin Brzobohatý, Lenka Poláková - Kvalitativní analýza audiovizuální nahrávky při rozvoji lidských zdrojů Eva Mikušková, Martin Štulrajter, Miroslav Švec - Privátny-verejný a najnovšie aj virtuálny priestor Miroslav Švec, Eva Mikušková, Martin Štulrajter - Kvalitativny výskum je životný štýl (a štruktúrovaná informácia jeho symbolom)</p>
15.00 – 15.15	Prestávka – presun do R10 na slávnostné ukončenie	
15.15 – 16.00	Slávnostné ukončenie konferencie (R10)	

Anotácie príspevkov konferencie

Časť I.

Pozvané prednášky, pozvané sympóziá a workshopy

Pozvaná prednáška

Marková, I.

University of Stirling, UK

Kvalitatívni analýza v dialogickém pojetí: Výzkum odpovědnosti prostřednictvím focus groups

Sejdou-li se kolegové v humanitních nebo společenských vědách, jejich diskuse se často stočí na výzkumnou metodu, například: Jakou metodu používáš při zkoumání politických postojů? Nebo: Snažím se najít skutečně vhodnou metodu pro analýzu veřejného prostoru. Domněnka, že metoda – či dobrá metoda – skrývá tajemství jak dosáhnout pokroku v dané disciplíně, je velice rozšířená v jak v sociálních tak v humanitních vědách. Lze dokonce říci, že disciplína může být definována na základě metody, které používá, například experimentální sociální psychologie, analýza konverzace či analýza diskurzu. Nicméně, nelze říci, že metoda sama o sobě je dobrá nebo špatná, neboť teoretické a metodologické předpoklady jsou vzájemně propojeny. Například, typ transkripce fokusových skupin (focus groups) je obvykle podřízen teoretickým předpokladům a definici výzkumného problému; a stejně tak, teoretické předpoklady mohou definovat typ analýzy, například obsahovou analýzu, lingvistickou analýzu, atd.

Lze rozlišit nejméně dva základní typy předpokladů týkající se povahy vědy a tyto určují kterou koncepci vědecké metody použijeme: zda metodu důkazu (testování hypotézy) či metodu „objevení nového poznatku“. Předpokládá-li výzkumný pracovník, že vědecká disciplína ve které pracuje je dynamická, používá jiných koncepčních prostředků, než když předpokládá, že věda je statická ať jde o přírodní či o společenskou vědu.

V této přednášce použiji fokusové skupiny jako příklad kvalitativního přístupu, který je založen na metodě „objevení nového poznatku“. Fokusové skupiny vyžadují použití dialogické perspektivy, která je založena na interakci dynamického jevu (fenoménu) s prostředím, ve kterém se nalézá; to znamená, že jej chápeme jako otevřený systém, ve kterém relativní stabilita a neustálá změna jsou vzájemně závislé a vzájemně se doplňují. Konkrétní materiál, o kterém mluvím, se týká problému občanské a společenské odpovědnosti. Tento problém byl zkoumán ve fokusových skupinách v Čechách, na Slovensku, ve Francii a ve Velké Británii. Daná metoda umožňuje kromě jiného studovat:

- obsah dialogu za použití dynamického přístupu;
- angažovanost partnerů v souvislosti s problémem, na který se ve výzkumu ptáme;
- souvislost s konkrétní zkušeností partnerů, která je podmíněna historickým a společenským kontextem ve kterém žijí;
- lingvistické a komunikativní aspekty dialogu ve focus groups;
- historické, kulturní, společenské a politické předpoklady;
- a přesvědčení, která partneri přinášejí do rozhovoru.

Pozvaná prednáška

Stainton Rogers, W.

Faculty of Health & Social Care, Open University, UK

Približovanie sa k realite - ako a prečo by sme mali používať kvalitatívny výskum v mene zmeny k lepšiemu

Väčšine bádateľov a výskumníkov záleží na tom, aby ich práca mala význam – aby dokázala niečo napraviť, zmeniť veci k lepšiemu, zvýšiť povedomie. Podľa môjho názoru sa však kvalitatívni výskumníci a výskumníčky hlásia k takýmto cieľom o to intenzívnejšie, že ich motivujú humanitárne ciele. Niektoré formy kvalitatívneho výskumu – napríklad akčný výskum – boli vyslovene vytvorené s cieľom presadzovať sociálnu spravodlivosť a pracovať s marginalizovanými a viktimizovanými jednotlivcami a komunitami.

Avšak až donedávna väčšina oficiálnych inštitúcií (ako napríklad mimovládne organizácie, ministerstvá či profesné organizácie) predpokladala, že iba kvantitatívny výskum – s peknými dôveryhodnými číslami a množstvom presvedčivej matematiky – môže ponúknuť 'pevné dôkazy'. Dôkazy, ktoré by mohli byť použiteľné ako základ profesionálnej praxe (napríklad v 'medicíne založenej na dôkazoch'), alebo sociálnej a ekonomickej politiky.

Tento predpojatý pohľad sa našťastie začína postupne meniť. Kvalitatívny výskum sa čoraz viac začína považovať za validný – a mimoriadne cenný – zdroj, ktorý dokáže informovať praktikov o možnostiach skvalitňovania praxe, tvorcov politiky o možnostiach zlepšovania pravidiel, a organizácie o dosahovaní ich žiaducich cieľov. Tento prechod ku kvalitatívnym dôkazom je obzvlášť významný v oblastiach ako zdravotníctvo, sociálna práca a vzdelávanie, kde efektívnosť súvisí so špecifickými otázkami ľudského správania, presvedčení a vzťahov. Na výsledky snaženia v týchto oblastiach majú zásadný vplyv sociálne, kultúrne a náboženské kontexty.

V tejto prednáške budem hovoriť o svojich vlastných skúsenostiach z práce pre štátny orgán – Národný inštitút pre zdravie a klinickú excelentnosť (National Institute for Health and Clinical Excellence, NICE). Našou úlohou bolo vytvoriť odporúčania pre vládne rezorty (ministerstvá zdravotníctva, dopravy a hospodárskych záležitostí) týkajúce sa plánovania, zabezpečovania a hodnotenia intervencií a programov zmeny správania ľudí s dosahom na zdravie. Naša skupina zahŕňala akademikov a akademičky (profesorov psychológie, ekonómie, sociológie a epidemiológie) a laikov (napríklad členov cieľových skupín či predstaviteľov a predstaviteľky samosprávy), a skúmali sme kvalitatívne aj kvantitatívne dáta. Prednesiem aj stručný prehľad literatúry v tejto oblasti. Primárnym cieľom mojej prednášky bude predniesť praktické odporúčania v oblasti aplikácie kvalitatívneho výskumu na praktické problémy, a otvoriť diskusiu o tom, ako by sme mali postupovať a prečo.

Pozvané sympóziu 1

(abstrakty jednotlivých príspevkov sú v Časti II. – Ústne príspevky)

Kučera, M.

Etnografický prístup v školním prostředí. Pokus o zobecnění 15 let v terénu

Symposium se skládá ze tří příspěvků členů Pražské skupiny školní etnografie. Miloš Kučera v úvodním vystoupení "Kvalitativní výzkum z pohledu školní etnografie" zobecní zkušenost z patnácti let práce ve školním terénu: jaký je rozdíl mezi etnografickým a kvalitativním přístupem; jaký je vztah mezi etnografickou metodologií a nároky oboru (psychologie, pedagogika, sociologie, případně lingvistika); kdo je ideálním čtenářem etnografických textů? Miroslav Klusák v příspěvku "Konfigurace sociálních vztahů ve hrách školních dětí – teorie substantivní vs. formální" ukáže, jak se může etnografická a kvalitativní metodologie podílet na výzkumu hry, společném pro etnografii (jako obor) a pro psychologii ("sociálními vztahy" se zde myslí vztahy uvnitř hry samé). Téma je poměrně tradiční (hra). Ida Viktorová v příspěvku "Literární texty dětí: pohyb mezi oralitou a skripturalitou (7-11 let)" ukáže možnosti etnografické metodologie jako vyvracející očekávání: děti nepostupují jednoduše od mluvených textů k psaným, ale od začátku se odvolávají na psanou kulturu; s tou ovšem někdy zacházejí "orálně" (jako s obrazem, znakem, rituálem) a i v pokročilém stádiu psaní se chovají jako předliterární autor. Téma je poměrně netradiční (zkoumá se většinou čtenářství, nikoli tvůrčí psaní dětí).

Miloš Kučera - Kvalitativní výzkum z pohledu Pražské skupiny školní etnografie

Miroslav Klusák - Konfigurace sociálních vztahů ve hrách školních dětí - teorie substantivní vs. formální

Ida Viktorová - Dětské literární texty: od orality ke skripturalitě a zpět

Pozvané sympóziu 2

Hičárová, T. a Miovský, M.

Použitie kvalitatívnych metód a techník vo výskume dosahu zmien drogovej legislatívy Slovenskej republiky

Sympóziu prezentuje predbežné výsledky výskumného projektu „Projekt evalvácie uplatňovania vybraných drogových paragrafov“, ktorý je v súčasnosti v druhej fáze realizácie. Cieľom kvalitatívnych častí štúdie je overiť dosah legislatívnych zmien medzi skupinami užívateľov nelegálnych látok, orgánov činných v trestnom konaní, súdnych znalcov a profesionálov v pomáhajúcich profesiách prichádzajúcich do priameho kontaktu s užívateľmi. Sympóziu bude prezentovať predbežné výsledky jednotlivých subštúdií projektu. Akcentovaná pritom bude predovšetkým metodologická stránka realizácie a procedurálne aspekty spojené s fázou získavania a spracovania dát. Sympóziu by tak malo ukázať spôsob aplikácie kvalitatívneho prístupu na veľmi zložitý, výrazne medziodborový a spoločensky citlivý výskumný problém.

Poznámka: Štúdie prezentované v tomto sympóziu sú súčasťou Projektu evalvácie uplatňovania vybraných drogových paragrafov Trestného zákona Slovenskej republiky*, ktorý realizuje a financuje Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation v spolupráci s Ústavom verejnej politiky Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave, Národným monitorovacím centrom pre drogy v Bratislave, Katedrou psychológie Univerzity Palackého v Olomouci a Katedrou sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vedeckú supervíziu štúdie vykonáva tím Centra adiktológie Psychiatrickej kliniky 1. LF a VFN Univerzity Karlovej v Prahe.

Katarína Staroňová - Zber dát pomocou opytovateľov v kvalitatívnom výskume: výzvy a možnosti

Radomír Masaryk, Silvia Miklíková - Expertný a laický diskurz: predbežné pozorovania z fókusových skupín s predstaviteľmi liečebných a pomáhajúcich profesií

Tatiana Hičárová, Silvia Miklíková, Martina Grešová - (Ne)homogenita bratislavskej drogovej scény

Katarína Pafková, Lucia Kiššová, Martin Dolejš - Kvalitatívne postupy v kvantitatívnom výskume: postupy validizácie pri zbere štatistických dát o drogovej trestnej činnosti

* Paragrafy 171 a 172 (1) zákona č. 300/2005 Z. z. (Trestný zákon SR)

Pozvané sympóziu 3

Bianchi, G.

Kvalitatívne poistky nástrah cieleného výskumu

Sympóziu je venované rizikám, ktoré so sebou na rozdiel od základného výskumu prináša cielený výskum - targeted research (v súčasnosti naň ide väčšina vedeckých grantov), a to na rôznych úrovniach: etickej, epistemologickej, metodologickej, interpretačnej, aplikačnej. Jeho cieľom je okrem poukázania na tieto riziká identifikovať možné poistky a nástroje prevencie účelového ovplyvnenia výskumu. Prinesie na jednej strane sprostredkované pozorovania a na druhej strane vlastné skúsenosti autorov, napríklad z výskumov venovaných sexuálnemu zdraviu či migrácii.

Sympóziu bude realizované formou panelovej diskusie.

Účastníci sympózia:

Gabriel Bianchi

Ivan Lukšík

Miroslav Popper

Pozvané sympóziium 4

Plichtová, J.

Kvalita deliberácie: prístupy a metódy

Deliberatívna demokracia (DD) a jej produktivnosť bývajú spochybňované najmä z hľadiska neprimeraných a idealistických očakávaní, čo sa týka „nápravy“ klasických neduhov liberálnej demokracie ako aj z hľadiska garancie rovnosti a slobody. V reálnej praxi nie je možné garantovať podmienku rovnosti medzi účastníkmi deliberácie. Tí sa obvykle líšia v kognitívnych a rétorických predpokladoch, v sociálno-ekonomickom statuse, disponujú nerovnakými časovými a materiálnymi zdrojmi a odlišné môžu byť aj ich záujmy, či predstava spoločného blaha. V súčasnej komplexnej a multikultúrnej spoločnosti nie je realistické očakávať ani socio-ekonomickú rovnosť, ani zdieľanie spoločného záujmu, ale skôr heterogénnosť, diferencovanosť až protirečivosť individuálnych záujmov. Z účasti na deliberácii sú spravidla úplne vylúčení disentuujúci jednotlivci a sociálne marginalizované skupiny, ktorým chýbajú odvaha a potrebné zdroje (J. J. Mansbridge). Proponenti DD sú teda kritizovaní za to, že na jednej strane preceňujú individuálne kognitívne a rétorické dispozície pre deliberáciu a na druhej strane podceňujú konfliktnú podstatu demokracie v súčasnej komplexnej a individualizovanej spoločnosti.

Na sympóziu sa budeme zaoberať uvedenými výhradami kritikov DD, a to tak z hľadiska praktických skúseností ako aj z hľadiska empirického výskumu. Šarlota Pufflerová ako aktérka mimovládnej organizácie, ktorá má bohaté skúsenosti nielen s vlastným praktizovaním deliberácie, ale aj s vedením projektov, v ktorých sa deliberácia používa ako hlavná metóda riešenia sociálnych problémov a konfliktov, zhodnotí opodstatnenosť výhrad z hľadiska svojej praktickej skúsenosti. Poukáže na to, aké situačné faktory deliberáciu uľahčujú, resp. sťažujú a ktoré deliberatívne procedúry prispievajú k dosiahnutiu takého riešenia, ktoré je prijateľné pre všetky strany konfliktu.

Otázka, ako sú občania disponovaní pre efektívnu deliberáciu, úzko súvisí s problémom ako definovať samotnú kvalitu deliberácie a aký typ interakcií kvalitná deliberácia vyžaduje. To predpokladá definovať indikátory, ktoré o kvalite deliberácie vypovedajú. Na tieto otázky budú odpovedať na základe analýzy empirických údajov Mirka Hapalová, Jana Plichtová a Andrej Jeleník. Predpokladá sa, že analytické indikátory kvality deliberatívnych interakcií bude možné využiť v praxi.

Šarlota Pufflerová - Deliberatívna demokracia v teórii a praxi

Miroslava Hapalová, Jana Plichtová – Spontánna deliberácia v malých skupinách: Ideál, či realita?

Andrej Jeleník - Dialóg v deliberatívnej demokracii

Pozvané sympóziium 5

Chrz, V.

Populárni kultura a média

Společným jmenovatelem příspěvků v tomto symposiu je chápání veřejného prostoru jako prostoru utváření a sdílení významů. Druhý a třetí příspěvek se zaměřují na fantasy žánr, který je výrazným útvarem současné populární kultury. Tomuto žánru je věnována pozornost jednak na mikroúrovni, kdy je zkoumán způsob, jakým se určitá podoba fantasy žánru uplatňuje při formování sdílené intencionality skupinky hráčů RPG. Na makroúrovni je zkoumáno, čím je současná „fantasy kultura“ ve veřejném prostoru a co v tomto prostoru „dělá“. Pro uchopení této úrovně je využit Hallův model fungování kultury (médií) jako systémů produkce/distribuce/recepce/reprodukce významu, ve kterých se uplatňují zájmy různých subsystémů a aktérů. Takovýto model sestávající z procesů kódování a dekódování umožňuje chápat výzkum jako aktivní účast v řetězci označujících praktik. V rámci tohoto modelu se pohybuje také první příspěvek, zaměřený na analýzu tisku a na reflexi aktivní pozice (zájmů, cílů, vlivu) výzkumníka v systému označujících praktik, které jsou předmětem jeho zkoumání.

Barbara Lášticová, Magda Petrjánošová - Analýza tlače: významy, záujmy, sociálne praktiky

Vladimír Chrz - Jak lze kriticky rozumět současné „fantasy kultuře“

Kateřina Pekárková - Intencionální světy žánru fantasy: analýza RPG a jejich kulturních zdrojů

Workshopy

Kučera, M.

Pozorování ve školní etnografii

Hlavní část workshopu bude spočívat ve společné analýze (v kódování s auditoriem) jedné strany terénních poznámek z výzkumu.

Miovská, L., Miovský, M., Běláčková, V.

Proces kvantifikace kvalitativních dat: ukázka vzniku a použití skórovacího manuálu pro obsahovou analýzu médií

Analýza médií je jedním z klíčových nástrojů pro porozumění tvorby diskurzu v jakémkoli oboru. Adiktologie je v tomto procesu jako obor mimořádně zranitelná, neboť vysoká míra senzitivace některých témat je daná vlivem politiky a veřejného mínění, který ve srovnání s jinými oblastmi vědy a výzkumu výrazně překračuje obvyklou míru. Postupně tak napříč Evropou vzrůstá zájem o práci s médii (např. v Nizozemí ale i dalších zemích) a odborná obec tuto potřebu nejen reflektuje, ale současně si ji stanovala jako jednu ze svých priorit pro budoucí směřování celého oboru. Úvodní část workshopu představí mediální obraz drog v Evropské unii mezi lety 1995 až 2005, vychází z obsahové analýzy výročních zpráv členských a přistupujících zemí EU. Jedná se o meta-analýzu sekundárních až terciálních dat, na základě které lze vyslovit hypotézu, že se ve sledovaném období lišil mediální obraz drog ve starých a nových členských zemích EU. Zatímco se obraz drog v zemích EU15 normalizoval, v nově přistupujících zemích přetrvávala skandalizace tématu. Autoři následně seznámí účastníky s teoretickým pozadím celého projektu. Poté představí přípravnou fázi, do které byli zapojeni studenti katedry psychologie FFUP v Olomouci. Těžiště celého workshopu pak spočívá v představení první verze nově vzniklého skórovacího manuálu. Budou představeny jeho jednotlivé části a princip kvantifikace kvalitativních dat. Účastníci si pak sami vyzkouší kódování několika článků, na kterých bude jednak demonstrován proces seškálování (tak jak jej využívá samotný výzkumný projekt) a jednak proces tvorby databáze pro následné statistické hodnocení. Závěr workshopu bude věnován problematice kvantifikace kvalitativních dat a následné interpretaci zjištěných výsledků v rámci právě obsahové analýzy médií.

Nepustil, P.

Výzkum skrytých skupin na základě modelu Community Engagement

Workshop bude zaměřen na nalezení vhodných způsobů pro výzkum tzv. skrytých skupin, především potom etnických komunit. Facilitátor využije svoje zkušenosti z měsíční účasti na komunitním výzkumu univerzity v Prestonu (UK) na téma duševního zdraví mezi etnickými a jinými komunitami. Tento projekt vycházející z akčního výzkumu byl prováděn na základě modelu „Community Engagement“, který přináší nejen cenná zjištění o obtížně dostupných skupinách, ale zároveň z něj samotné komunity přímo profitují. Účastníci workshopu by měli získat jednak základní informace o tomto typu komunitního výzkumu a jednak názornou představu o využitelnosti a víceúrovňových ziscích tohoto typu výzkumu v různých sociálních kontextech.

Anotácie príspevkov konferencie

Časť II. Ústne príspevky

Broniš, P.

Ústav aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied,
Univerzita Komenského, Bratislava

Čo je akčný výskum?

Príspevok predstaví akčný výskum. Tento prístup vychádza z práce Kurta Lewina, aj keď jeho teoretické základy sú širšie (John Dewey, humanistická psychológia, systemická teória etc.). Akčný výskum predstavíme ako metodológiu, ktorá spája teóriu s praxou prostredníctvom úzkeho prepojenia poznávania (výskum, učenie) a zmeny (akcia). Spolu so základnými charakteristikami predstavíme aj niektoré aplikácie akčného výskumu.

Kľúčové slová: akčný výskum, teória a prax

Brzobohatý, R., Poláková, L.

Fond ohrozených dětí, Praha

Kvalitatívni analýza audiovizuální nahrávky při rozvoji lidských zdrojů

Autoři propojují přístupy využívané v řízení lidských zdrojů a kvalitativní analýze audiovizuálních dat při vedení odborných praxí studentů ve FOD Olomouc. Cílem je ukázat nejenom konkrétní postupy práce při pořizování a zpracovávání záznamů rozhovorů studentů s klienty, ale především teoretická a metodologická východiska využití kvalitativní analýzy a interpretace audiovizuálních záznamů při profesním rozvoji studentů. Důraz je kladen na sebereflexi studenta, zpětnou vazbu, analýzu a rozvoj znalostí a dovedností, stimulaci a další prvky rozvoje lidských zdrojů. V rámci příspěvku budou prezentovány konkrétní ukázky audiovizuálních záznamů, na nichž bude pomocí kvalitativní analýzy demonstrován rozvoj schopností studenta při navazování kontaktu s klientem a vlastním vedením rozhovoru. Příspěvek se snaží poukázat nejenom na výhody a přínosy využití tohoto přístupu, ale také na jeho nevýhody a limity.

Kľúčové slová: audiovizuální záznam, kvalitativní analýza, lidské zdroje, rozhovor, sebereflexe, student, praxe, zpětná vazba

Búšová, K.

Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej university, Prešov

Profesionálna náhradná rodina - spojenie výskumnej práce s praxou

V súčasnosti sa v médiách často objavuje termín profesionálna rodina, ktorá je fenoménom vo vytváraní rodinného prostredia v oblasti ústavnej starostlivosti. Keď sa ale pozrieme na výskumné aktivity v tejto problematike, narazíme hlavne na prieskumy, poprípade výskumy, ktoré zisťujú odpovede na otázky typu prečo som sa rozhodol stať profesionálnym rodičom a pod. Preto sme si položili otázky: Aký je pedagogický aspekt profesionálneho rodičovstva? Ako a prečo vznikajú výchovné problémy v profesionálnej rodine? Kde je ich príčina? Následne sme v tejto oblasti realizovali kvalitatívny predvýskum, ktorého cieľom bolo skúmanie výchovného štýlu a úloh profesionálnych rodičov, spolu s určením ich výchovných problémov. Išlo o prípadovú štúdiu profesionálnej rodiny, ktorú sme skúmali pomocou metód zúčastneného pozorovania a naratívneho interview. Získané údaje boli spracovávané pomocou techniky zakotvenej teórie. Okrem teoretického výsledku sme sa zamerali aj na praktický (spočíval najmä v poskytovaní spätnej väzby rodičom od psychológa pracujúceho s náhradnými rodinami, ktorý na základe terénnych záznamov vypracovával pedagogicko-psychologickú

diagnostiku a poskytoval rodičom odporúčania pre ich ďalšie výchovné pôsobenie). Keďže výsledky výskumu boli zo strany rodičov aj detského domova veľmi pozitívne hodnotené, pokračujeme naďalej v jeho realizácii. Táto skúsenosť nás presvedčila o tom, že kvalitatívne skúmanie nemusí mať len teoretický výsledok, ale môže byť spojené s intervenciou do praxe.

Kľúčové slová: kvalitatívny výskum, profesionálna náhradná rodina, pedagogicko-psychologická diagnostika, intervencia

Dorková, Z.

Katedra antropologie a zdravotvedy, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc

Kvalitatívny výskum pohrebných rituálov v krematóriu v Olomouci

Súčasná doba, ktorá je plná premien vytvára nové modely a spôsoby života. Spoločenská transformácia ovplyvňuje i pohrebné rituály, ktoré sú menej uskutočňované, majú formálnejší charakter a strácajú svoj pôvodný obsah. Trendom v Českej republike je pochovávanie spaľovaním. Posledné rozlúčenie sa so zomrelým prebieha vo väčšine prípadov prostredníctvom smútočného obradu v obradnej sieni krematória. Autorka v tomto príspevku prezentuje výsledky výskumu, ktorý realizovala v roku 2007 na základe zúčastneného pozorovania smútočných obradov v krematóriu v Olomouci. Uvedený výskum bol zameraný na organizačné zabezpečenie smútočného obradu, jeho priebeh a dĺžku trvania, počet prítomných pozostalých na smútočnom obrade, výber hudby, prejavy smútku pozostalých atď. Na základe výsledkov výskumu autorka reflektuje súčasnú podobu pohrebných rituálov v českej spoločnosti a zaznamenáva ich premenu.

Kľúčové slová: pohrebné rituály, smútočné obrady, krematórium v Olomouci

Fischer, S., Žukov, I.

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity J.E. Purkyně, Ústí nad Labem a
Psychiatrická klinika 1. LF a VFN Univerzity Karlovy, Praha

Analýza účinnosti odměn a trestů v penitenciární praxi

Obsahem příspěvku jsou výsledky výzkumné studie, zaměřené na analýzu výchovných prostředků používaných v penitenciární praxi. V rámci uvedeného šetření byla realizována kvalitativní analýza účinnosti odměn a trestů u osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Případné rozdíly byly zjišťovány u skupin, rozdělených dle faktorů, které jsou považovány za významné pro rozvoj delikvence a její recidivu. Jako metody byla využita metoda párového srovnávání a koeficient korelace pořadí dle Spearmana. Zjištění a závěry jsou využitelná ve forenzní praxi psychologů a etopedů v rámci korekce delikventních vzorců chování.

Kľúčové slová: kvalitativní analýza, penitenciární proces, prizonizace, účinnost odměn a trestů, delikvence, korekce vzorců chování

Hapalová, M., Plichtová, J.

Katedra psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava a
Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV, Bratislava

Spontánna deliberácia v malých skupinách: Ideál, či realita?

Deliberatívna demokracia (DD) a jej produktivnosť bývajú spochybňované najmä z hľadiska neprímeraných a idealistických očakávaní, čo sa týka „nápravy“ klasických neuduhov liberálnej

demokracie ako aj z hľadiska garancie rovnosti a slobody. V reálnej praxi nie je možné garantovať podmienku rovnosti medzi účastníkmi deliberácie. Tí sa obvykle líšia v kognitívnych a rétorických predpokladoch, v sociálno-ekonomickom statuse, disponujú nerovnakými časovými a materiálnymi zdrojmi a odlišné môžu byť aj ich záujmy, či predstava spoločného blaha. V súčasnej komplexnej a multikultúrnej spoločnosti nie je realistické očakávať ani socio-ekonomickú rovnosť, ani zdieľanie spoločného záujmu, ale skôr heterogénnosť, diferencovanosť až protirečivosť individuálnych záujmov. Z účasti na deliberácii sú spravidla úplne vylúčení disntujúci jednotlivci a sociálne marginalizované skupiny, ktorým chýbajú odvaha a potrebné zdroje (J. J. Mansbridge). Proponenti DD sú teda kritizovaní za to, že na jednej strane preceňujú individuálne kognitívne a rétorické dispozície pre deliberáciu a na druhej strane podceňujú konfliktnú podstatu demokracie v súčasnej komplexnej a individualizovanej spoločnosti. Otázka, ako sú občania disponovaní pre efektívnu deliberáciu, úzko súvisí s problémom ako definovať samotnú kvalitu deliberácie a aký typ interakcií kvalitná deliberácia vyžaduje. To predpokladá definovať indikátory, ktoré o kvalite deliberácie vypovedajú. Na tieto otázky sa budeme snažiť odpovedať na základe analýzy empirických údajov. Predpokladá sa, že analytické indikátory kvality deliberatívnych interakcií bude možné využiť v praxi.

Hičárová, T., Miklíková, S., Grešová, M.

Nadácia otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation: Projekt evalvácie uplatňovania drogových paragrafov Trestného zákona, Bratislava

(Ne)homogenita bratislavskej drogovej scény

V rámci Projektu evalvácie uplatňovania vybraných drogových paragrafov Trestného zákona SR (ide o § 171 a 172 ods.1(d)), realizovaného od 1.1.2006, prebieha kvalitatívny výskum pomocou pološtruktúrovaných rozhovorov medzi rekreačnými a problémovými užívateľmi nelegálnych drog aj medzi predstaviteľmi bratislavskej drogovej scény. Užívatelia nelegálnych drog sú kontaktovaní primárne prostredníctvom fungujúcich organizácií poskytujúcich služby v oblasti znižovania škôd spojených s užívaním drog (služby typu „harm reduction“) a ich zástupcov, respektíve prostredníctvom osobných kontaktov opytovateľov, ktorí absolvovali špeciálny výcvik na realizáciu rozhovorov. V rámci prvej fázy zberu dát bolo nazbieraných celkovo 35 rozhovorov, z toho 10 v Bratislave. Autorky príspevku predstavujú možné príčiny určitej homogenosti vzorky a diskutujú o možných implikáciách pre výskum.

Kľúčové slová: kvalitatívny výskum, užívatelia drog rekreační, problémoví, drogová scéna, spôsoby kontaktovania respondentov, homogenita vzorky

Hynek, A., Hynek, N., Svozil, B.

Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Brno

Environmentální kvalitativní průzkum přeshraničního území Znojmo-Retz

Přeshraniční území mezi Hardeggem, Retzí a Znojmem bylo zkoumáno z hlediska environmentální bezpečnosti. V průběhu výzkumu proběhly povodně vystřídané výrazným suchem. V ohnisku našeho studia bylo vnímání živelných pohrom a stavu životního prostředí na rakouské a české straně. Byly použity metody semistrukturovaných rozhovorů, prostorového mapování a konzultací s experty. Projevily se značné rozdíly v percepci a imaginaci environmentální bezpečnosti na rakouské a české straně, stejně jako problematická role médií.

Kľúčové slová: environmentální bezpečnost, percepcie a imaginace, triangulace v soc. výzkumu, média

Chrz, V.

Psychologický ústav Akadémie vied Českej republiky, Praha

Jak lze kriticky rozumět současné „fantazy kultury“

Téma príspevku je nastolené dvoma otázkami: 1) Čím je súčasná „fantazy kultúra“ vo verejnom priestore a čo v tomto priestore „dělá“. 2) Jak si stojí (či môže stáť) výskumník vo verejnom priestore pri zkušaní určitých podob súčasnej „fantazy kultury“ a čo v tomto priestore „dělá“ (či môže „děláť“). Jako výchozí rámec je navrženo chápání populární kultury jako systému kódování/dekódování, přičemž účast na výzkumu vždy znamená aktivní účast v řetězci označujících praktik. Na příkladech ze současné „fantazy kultury“ je ukázáno několik způsobů interpretace, které jsou pojaty jako různé možnosti de-naturalizace a de-totalizace významu. Je poukázáno na dvojznačnou funkci fantazie ve veřejném priestore. V souvislosti s pojmem „aktivního publika“ je pojednáno o možnostech výzkumu jakožto reflexe subversivního potenciálu obsaženého v dominujícím kódu „fantazy kultury“.

Klíčové slová: fantazy, populární kultura, žánr, interpretace, kódování/dekódování

Jeleník, A.

Katedra psychológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava

Dialóg v deliberatívnej demokracii

Príspevok sa zaoberá na teoretickej úrovni kvalitou deliberácie, pričom autor sa venuje „dialógu“ ako osobitnému typu komunikácie, ktorej cieľom je porozumieť a uznať jazykové, sociálne, myšlienkové či hodnotové rozdiely medzi účastníkmi. Takáto kvalita deliberácie je nevyhnutná, pokiaľ nemá dôjsť k potlačeniu individuálnej autonómie a prirodzenej rozmanitosti perspektív. V príspevku autor predstaví súčasné ponímanie dialogickej komunikácie a osobitne sa bude venovať potenciálnemu prínosu dialogickej perspektívy Michaila Bachtina. Dialogický prístup poukazuje na dôležitosť takých interakcií, ktoré vedú k utváraniu vzťahov vzájomnej dôvery a rešpektu voči kompetenciám iných účastníkov, pričom práve na tomto základe vzniká medzi účastníkmi skutočné porozumenie a motivácia spolupracovať a hľadať spoločné riešenia

Klíčové slová: dialóg, deliberácia, komunikácia v malých skupinách, Bachtin

Kaščák, O.

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava

Aktuálne trendy v etnografickom štúdiu života detí a mládeže v kontextoch formálneho aj informálneho učenia

Autor príspevku poukazuje na aktuálne oblasti zamerania medzinárodného etnografického štúdia rôznorodých učebných kultúr detí a mládeže. Intenzívne sa začína rozvíjať etnografia školských rituálov, pričom okrem poukazu na rozvíjajúce sa zahraničné štúdie autor oboznamuje aj s vlastným publikovaným výskumom tzv. prechodových rituálov v materskej škole. Aktuálnou je aj vizuálna etnografia založená na analýze mediálnych obrazov. V súčasnosti sa uplatňuje najmä vo forme foto-etnografie a online-etnografie. Rozvíjajúcou sa oblasťou etnografického výskumu je aj tzv. etnografia tela, skúmajúca spôsob nadobúdania telesnej expresie v rozličných kultúrach detí a mládeže. Všetky tieto oblasti autor charakterizuje na pozadí príkladov z realizovaných výskumov.

Klíčové slová: etnografia rituálov, prechodové rituály, foto-etnografia, online-etnografia, etnografia tela

Klusák, M.

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Konfigurace sociálních vztahů ve hrách školních dětí - teorie substantivní vs. formální

B. Sutton-Smith, ve výzkumu hry asi nejvýznamnější osobnost posledních desetiletí, ve své *The Games of New Zealand Children* navrhl v jejím závěru kategorizaci her školních dětí (věk 6 – 12 let) dle vývojového kritéria; a to na: 1. Choral games; 2. Central-person games; 3. Individual-skill games; 4. Team games. Pro takto prezentovanou teorii vývoje toho, jaké hry hrají novozélandské děti ve školním věku, tak vlastně použil jejich rozlišení na základě různých konfigurací sociálních vztahů ve hrách školních dětí v jeho sbírce her. Prezentován je pokus převést tuto teorii zkoumaného jevu, substantivní, na teorii formální, a to na teorii konfigurací sociálních vztahů ve hrách školních dětí, a to s pomocí empirických dat v naší sbírce her našich školních dětí.

Klíčové slova: děti školního věku, dětské hry, zakotvená teorie

Kollárik, R.

Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov, Fakulta sociálnych a ekonomických vied
Univerzity Komenského, Bratislava

Menšinová skúsenosť heterosexuálov/iek a väčšinová skúsenosť GLBT ľudí

Cieľom tejto štúdie bolo preskúmať skúsenosti heterosexuálov/iek a glbt ľudí v opačných sociálnych pozíciách: heterosexuálov/iek v pozícii menšiny a GLBT ľudí v pozícii väčšiny (pomer 4:60), ktorá vznikla na 10 dňovom medzinárodnom stretnutí GLBT mládeže v lete 2005 v Luxembursku. Použitím pološtrukturovaných rozhovorov som vytvoril 4 prípadové štúdie s účastníkmi/čkami slovenskej delegácie (s gejom, lesbou, heterosexuálnym mužom a ženou), ktoré som neskôr podrobil diskurzívnej analýze. Výsledkom porovnania konceptualizácie skúseností členiek/ov oboch skupín je zistenie, že skúsenosť sexuálnej väčšiny je konceptualizovaná pozitívne ako nadobudnutie statusu, sociálnej inklúzie a psychickej pohody a skúsenosť sexuálnej menšiny vice versa. Konštruovanie sebaobrazu heterosexuálov/iek i glbt ľudí je viac závislé od sociálnej pozície vlastnej skupiny než od variantu sexuálnej identity. Zmenou sociálnej pozície dochádza i k zmenám konštruovania vlastného sebaobrazu.

Konečná, H.

Katedra klinických oborů, Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice

Kvalitativní výzkum v medicíně – teoretické šance a praktické uplatnění

Medicína přelomu 20. a 21. století je charakterizovaná zájmem o poznatky humanitních věd – psychologie, etiky, filozofie, sociologie, atd. Přístup k pacientovi se změnil z čistě biomedicínckého na biopsychosociální či holistický, v centru zájmu je – alespoň podle proklamací - jednotlivec. Samozřejmým obsahem mnoha předmětů na lékařských a zdravotnických fakultách je právě širší biopsychosociální kontext stonání a řešení této individuální krize. Objevuje se mnoho vědeckých prací zabývajících se psychosociálními aspekty nemoci a její léčby. Příspěvek bude zaměřen na rozbor metodologických přístupů (kvalitativní vs. kvantitativní) v rámci vědeckých prací budoucích zdravotníků a na podobný rozbor v oblasti reprodukční medicíny v evropském a světovém kontextu. Bude hledat odpovědi na otázku, proč je kvalitativní přístup stále ještě v takové menšině.

Klíčové slova: kvalitativní přístup, kvalitativní výzkum, medicína

Kučera, M.

Katedra pedagogické a školní psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Kvalitatívny výskum z pohľadu Pražské skupiny školní etnografie

Úvod k sympoziu Etnografický prístup v školskom prostredí - pokus o zobecnění 15 let v terénu. Autor v úvodním vystoupení "Kvalitatívny výskum z pohľadu školní etnografie" zobecní zkušenost z patnácti let práce ve školním terénu: jaký je rozdíl mezi etnografickým a kvalitatívním přístupem; jaký je vztah mezi etnografickou metodologií a nároky oboru (psychologie, pedagogika, sociologie, případně lingvistika); kdo je ideálním čtenářem etnografických textů?

Klíčové slová: etnografický vs. kvalitatívny výskum; obor vs. metodologie; psaní o informantech; výuka kvalitatívny metodologie

Lášticová, B., Petrjánošová, M.

Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV a Katedra psychológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava

Analýza tlače: významy, záujmy, sociálne praktiky

Príspevok vychádza z predpokladu, že vo verejnom priestore existuje určitý systém produkcie/distribúcie/recepcie/reprodukcie významu (Hall, 1997), v ktorom sa uplatňujú rôzne záujmy rôznych aktérov; od politikov, cez tvorcov mediálnych posolstiev až po ich užívateľov. Keďže samotný výskumník je súčasťou tohto systému tvorby významov, mal by si vyjasniť svoju pozíciu v ňom, svoje záujmy, ciele a dôsledky svojej práce pre konštruovanie objektu výskumu a (tým) aj samotného verejného priestoru. Ukážeme ako na toto konštruovanie vplyvajú: teoretická ukotvenosť, disciplinárna príslušnosť, osobná zaangažovanosť a ciele výskumníka/výskumníčky (napr. budovanie teórie alebo akčný výskum) a tiež kontroverznosť či nekontroverznosť skúmanej témy v aktuálnom spoločenskom diskurze. Týmto témam sa budeme venovať na základe troch prípadových štúdií z oblasti analýzy tlače. Tieto sa týkajú reprezentácií moslimov v britských printových médiách (Richardson, 2004, 2007), reprezentácií cudzincov v českej tlači (projekt Multikulturního centra Praha, 2003) a reprezentácií vstupu Slovenska do EÚ v dvoch mainstreamových slovenských denníkoch (Petrjánošová, Lášticová, 2007).

Klíčové slová: analýza tlače, výskumní(č)k/a, verejný priestor, imigranti, EÚ

Lemešová, M., Nábělková, E.

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava

Rómska osada a školská trieda: porovnanie skúseností z terénneho skúmania dvoch odlišných kultúr

Po stručnom teoretickom úvode zameranom najmä na problematiku získavania prístupu do terénu je v príspevku priblížené prostredie triedy na strednej škole a prostredie stredoslovenskej rómskej osady. Autorky ponúkajú vlastné skúsenosti s prístupom a dlhodobým získavaním údajov v týchto dvoch odlišných kultúrach. Prezentujú rozdiely a paralely terénneho výskumu v daných oblastiach – napríklad vo vzťahu k známosti resp. neznámosti prostredia, k voľbe informátorov a k nadväzovaniu vzťahov, k prijatej role výskumníka a k stupňu participácie na bežnom živote v tom-ktorom teréne, k miere osobnej zaangažovanosti a k ponímaniu reciprocity, k možnosti extrapolácie zistení a i. V príspevku je poukázané na možné úskalía podobne orientovaných skúmaní a je ponúknutý aj súbor odporúčaní.

Klíčové slová: kultúra, etnografia, terénny výskum, získavanie prístupu do terénu, skúsenosti

Masaryk, R., Miklíková, S.

Katedra psychológie a patopsychológie, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava a Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, Bratislava

Expertný a laický diskurz: predbežne pozorovania z fókusových skupín s predstaviteľmi liečebných a pomáhajúcich profesií

Štúdiá prezentuje predbežné pozorovania jednej zo subštúdií výskumu Projektu evalvácie uplatňovania vybraných drogových paragrafov Trestného zákona. Cieľom exploračnej štúdie je overiť dosah zmien takzvaných drogových legislatív na prácu zástupcov liečebných a pomáhajúcich profesií poskytujúcich služby užívateľom drog. V rámci siedmich fókusových skupín (N=39) v rôznych regiónoch Slovenska sme účastníkom kládli otázky týkajúce sa postupov praxe ako aj vnímania situácie. V príspevku sa zameriavame na predstavenie rôznych metód získavania dát, ktoré sme začlenili do scenára fókusových skupín a uvažujeme nad niektorými metodologickými otázkami spôsobov získavania a výpovednosti dát prostredníctvom tejto metódy. Prezentujeme pozorovania týkajúce sa charakteristík expertného diskurzu v diskusiách a uvažujeme nad aplikáciami pri snahe zvyšovať mieru participácie expertov v uvedených profesiách v rámci diskurzov týkajúcich sa regulačného a legislatívneho rámcovania otázky užívania drog.

Kľúčové slová: dosah legislatívy, drogová legislatíva, kvalitatívny výskum, expertný diskurz, laický diskurz, fókusové skupiny, liečebné profesie, pomáhajúce profesie, občianska participácia

Mikušková, E., Štulrajter, M., Švec, M.

DICIO, s.r.o., Bratislava

Privátny-verejný a najnovšie aj virtuálny priestor

Práca sa snaží pomenovať nový priestor – virtuálny priestor a niektoré momenty v ňom, ktoré sú v marketingovej komunikácii a predovšetkým v TV reklame používané na odlišenie jednotlivých značiek, produktov a služieb. Snahou je tiež zmapovať dôsledky tejto polohy, lebo „reklamy nepredstavujú produkty a služby, v súčasnosti prezentujú životný štýl“. Práca vychádza z analýzy individuálnych hĺbkových rozhovorov.

Kľúčové slová: virtuálny priestor, reklama, marketing, rámec pre vymedzenie

Molnárová, M., Prajsová, J., Večeřová A., Kobližková R.

Katedra psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha

Funkce drog v životě uživatelů opiátů a jejich substituční léčba buprenorfinem

V současné době jsou v České republice zákonem povoleny dvě látky určené k substituční léčbě závislosti na opiátech – methadon a buprenorfin. Záměrem této studie bylo identifikovat psychosociální faktory, které motivují pacienty setrvat v buprenorfinové substituční léčbě. Základem byly explorativní rozhovory se 30 respondenty, které probíhaly v několika nízkoprahových centrech ve městech ČR s nejvyšším výskytem problémových uživatelů drog (Praha, Ústí n./L., Brno). Výsledky obsahové analýzy kvalitativního šetření – nestandardizovaných hloubkových rozhovorů – ze tří základních oblastí korespondují s kvantitativními výzkumy z uplynulých let týkající se podobné problematiky, přičemž jednotlivé poznatky jsou doplněny o přímé citace respondentů, které nejlépe ilustrují nastíněnou situaci.

Kľúčové slová: závislost na droze, buprenorfin, substituční léčba, psychosociální faktory

Naništová, E., Halamová, J.

Katedra psychológie Filozofickej fakulty Trnavskej Univerzity, Trnava

„Miesto, kam sa stále rád vraciam“ alebo kvalitatívna analýza významnosti miesta u adolescentov

V procese celoživotného vývinu má pre človeka existenciálny význam miesto odkiaľ pochádza, ku ktorému sa vzťahuje, ale predovšetkým miesto, kam patrí. Viacerí autori poukazujú na to, že pluralistický stav spoločnosti kráča ruka v ruke s rozkladom tradičného pojmu miesta, ktoré sa stalo obeťou priestorovej homogenity a stratilo svoje topologické vymedzenie. Informačné médiá umožňujú prežívať simultánnosť miest, čo však môže narušiť zmysel pre príslušnosť, príslušnosť a identitu. Autorky uvádzajú výskumné zistenia, kde špecifikujú základné atribúty osobne významných miest, ako ich opisujú mladí ľudia z ôsmich regiónov Slovenska. Podkladovými materiálmi kvalitatívnej analýzy bola jedna zo štyroch tém písomnej práce internej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry pre školský rok 2006/2007 s názvom „Miesto, kam sa stále rád vraciam“. V príspevku je zdôraznený multidimenzionálny prístup k analýze významu miesta, teoretické východiská k rôznym typom analýz konceptu miesta, ako aj fakt, že kultivácia vnímavosti na miesto začína byť dôležitou najmä v súvislosti s rezidenčnou mobilitou a migračnými trendmi v globalizujúcich sa spoločnostiach zjednocujúcej Európy.

Kľúčové slová: koncept miesta, významnosť miesta, environmentálna psychológia, kvalitatívna analýza

Neusar, A.

Katedra psychologie Fakulty sociálních studií Masarykovy university, Brno

Aplikace kognitivního přístupu v metodologii méně strukturovaných forem interview

Kognitivní přístup k metodologii dotazování (CASM) nás již více než dvacet let obohacuje novými poznatky o tom, jak lidé rozumí otázkám a konstruují odpovědi. Zajímavé je, že pokud se podíváme do literatury, která se nesoustředí na strukturované formy interview (zejména dotazníky), zjistíme, že poznatky CASM do těchto oblastí nebyly (téměř) vůbec aplikovány, ačkoliv mohou zkvalitnit jakoukoliv formu dotazování. Autor se proto pokusí nastínit možnosti aplikace některých poznatků CASM do méně strukturovaných a osobnějších forem interview. Tyto poznatky nám umožní vyvarovat se mnohých zbytečných chyb a mohou nám pomoci lépe se dotazovat, porozumět výpovědím a následně výpovědi analyzovat.

Kľúčové slová: interview, tvorba otázek, porozumění odpovědím, kognitivní aspekty dotazování, CASM

Pafková, K., Kiššová, L., Dolejš, M.

Nadácia otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation: Projekt evalvácie uplatňovania drogových paragrafov Trestného zákona, Bratislava

Národné monitorovacie centrum pre drogy, Bratislava

Katedra psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého, Olomouc

Kvalitatívne postupy v kvantitatívnom výskume: postupy validizácie pri zbere štatistických dát o drogovej trestnej činnosti

Popis drogovej situácie vzhľadom na komplexnosť problematiky zahŕňa mnohé aspekty. Jej dôležitou súčasťou sú údaje evidované trestnoprávnymi inštitúciami. Sledované sú údaje ako dostupnosť drog, drogová kriminalita, ceny a čistota drog, počet stíhaných, obžalovaných, odsúdených a väznených

páchateľov apod. Zdrojom údajov z tohto sektora sú údaje z inštitúcií štátnej správy – Ministerstvo spravodlivosti, Ministerstvo vnútra a Generálna prokuratúra. Použitie zdroja dát nie je možné bez znalosti procesov ich evidencie, spracovania, dostupnosti apod. Podstatná je znalosť širokého spektra informácií, ktoré dokresľujú výpovednú hodnotu kvantitatívnych dát. Zisťovanie týchto „kvalitatívnych údajov o dátach“ má svoje neodmysliteľné miesto pri analýze a interpretácii citlivých dát tohto typu.

Kľúčové slová: zapojenie kvalitatívnych postupov pri zbere kvantitatívnych dát, drogová trestná činnosť, zber štatistických dát, validita, reliabilita

Pekárková, K.

Katedra pedagogickej a školní psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Intencionální světy žánru fantasy: analýza RPG a jejich kulturních zdrojů

Příspěvek zkoumá RPG (hry na hrdiny) v kontextu kulturní psychologie. RPG jsou chápány jako systém činnosti, který má svá specifika. Především se odehrává ve fiktivním (herním) světě a probíhá z velké části pouze prostřednictvím mluvních aktů účastníků. Tato specifika vytvářejí z RPG vhodnou platformu pro zkoumání procesů uplatňujících se při utváření sdílené intencionality. Tyto procesy jsou analyzovány na základě výzkumu probíhajícího cca 18 měsíců v rámci jedné čtyřčlenné hráčské skupiny. Při popisu procesu sdílení je akcentována funkce žánru. Je navržen způsob analýzy dominantního fantasy žánru. Je ukázáno, jak se tento žánr podílí na společném konstruování hry.

Kľúčové slová: hry na hrdiny, kolektivní aktivita, sdílená intencionalita, žánr fantasy

Polišenská, V.

Psychologický ústav Akademie věd České republiky, Praha

Kvalitativní výzkum ve vězeňském prostředí 2: Spolupráce a kooperace s externisty

Příspěvek se bude věnovat kvalitativnímu výzkumu ve vězeňském prostředí s hlavním zaměřením na problematiku spolupráce s pracovníky věznic a studenty. Příspěvek bude reflektovat půlroční práci na výzkumném projektu zkoumající zkušenosti pachatelů s trestnou činností. Výzkumný projekt používá studenty psychologie ke sběru dat a zároveň využívá zkušenosti vězeňských psychologů pro výběr pachatelů. Přednáška vyhodnotí tento způsob sběru dat, výhody a nevýhody komunikace se studenty i psychologů a zamyslí se nad jejich vlivem na konečný výsledek výzkumu.

Kľúčové slová: vězeňské prostředí, kvalitativní výzkum, studenti, pracovníci věznic, pachatelé vloupání

Prajsová J., Dragomirecká E.

Laboratoř sociální psychiatrie, Psychiatrické centrum Praha

Kvalita péče a kvalita života lidí se zdravotním postižením z pohledu zainteresovaných skupin prostřednictvím metody focus group

V návaznosti na předchozí mezinárodní projekty, jež jsou součástí mapování kvality života nejen běžné populace ale i specificky určených skupin a které se zabývají vývojem nástroje pro měření kvality života, bylo nutné zjistit kontext a chápání pojmů kvality života a péče včetně zkušeností s postoji společnosti k lidem se zdravotním postižením. V případě tohoto dílčího úkolu metoda focus group posloužila jako ideální k odhalení klíčových témat u čtyř vzájemně propojených skupin lidí – tělesně postižených, specificky postižených (Parkinsonova nemoc), profesionálních pečovatелů a příbuzných

zdravotne postihovaných ľudí. Výsledkom je pomerně ucelený obraz o problematice zdravotního postižení z hlediska kvality života a péče – všechny skupiny se shodly na tom, že existuje komunikační a informační bariéra mezi společností a postiženými, i když se vzájemná propast mezi oběma skupinami postupem času zužuje.

Klíčové slová: kvalita života, kvalita péče, zdravotní postižení, focus group

Pufflerová, Š.

Združenie Občan a demokracia, Bratislava

Deliberatívna demokracia v teórii a praxi

Deliberatívna demokracia (DD) a jej produktivnosť bývajú spochybňované najmä z hľadiska neprimeraných a idealistických očakávaní, čo sa týka „nápravy“ klasických neduhov liberálnej demokracie ako aj z hľadiska garancie rovnosti a slobody. V reálnej praxi nie je možné garantovať podmienku rovnosti medzi účastníkmi deliberácie. Tí sa obvykle líšia v kognitívnych a rétorických predpokladoch, v sociálno-ekonomickom statuse, disponujú nerovnakými časovými a materiálnymi zdrojmi a odlišné môžu byť aj ich záujmy, či predstava spoločného blaha. V súčasnej komplexnej a multikultúrnej spoločnosti nie je realistické očakávať ani socio-ekonomickú rovnosť, ani zdieľanie spoločného záujmu, ale skôr heterogénnosť, diferencovanosť až protirečivosť individuálnych záujmov. Z účasti na deliberácii sú spravidla úplne vylúčení disentuujúci jednotlivci a sociálne marginalizované skupiny, ktorým chýbajú odvaha a potrebné zdroje (J. J. Mansbridge). Proponenti DD sú teda kritizovaní za to, že na jednej strane preceňujú individuálne kognitívne a rétorické dispozície pre deliberáciu a na druhej strane podceňujú konfliktnú podstatu demokracie v súčasnej komplexnej a individualizovanej spoločnosti. Autorka z pozície aktérky mimovládnej organizácie, ktorá má bohaté skúsenosti nielen s vlastným praktizovaním deliberácie, ale aj s vedením projektov, v ktorých sa deliberácia používa ako hlavná metóda riešenia sociálnych problémov a konfliktov, zhodnotí opodstatnenosť výhrad z hľadiska svojej praktickej skúsenosti. Poukáže na to, aké situačné faktory deliberáciu uľahčujú, resp. sťažujú a ktoré deliberatívne procedúry prispievajú k dosiahnutiu takého riešenia, ktoré je prijateľné pre všetky strany konfliktu.

Sedlák Vendelová, N.

Inštitút psychológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, Prešov

Rozhovory s učiteľkami - odhaľovanie možností praxe rodovo citlivej pedagogiky

Metóda pološtruktúrovaného rozhovoru a jeho kvalitatívnej analýzy sa stala prostriedkom získania reflexie vzdelávacích aktivít pilotného projektu ruzovyamodryvet.sk zameraného na teóriu a prax rodovo citlivej pedagogiky. Rozhovory s 9 učiteľkami vybranej ZŠ umožnili zachytiť proces rodového scitlivovania prostredníctvom vzdelávacích aktivít, odhaliť rodové stereotypy vo vzdelávacom procese ako aj u učiteliek, žiačok a žiakov. Analýzou používaného jazyka v rozhovoroch bolo možné identifikovať implicitné rodové presvedčenia učiteliek i žiačok/ov. Identifikované spôsoby uplatňovania rodovo citlivej pedagogiky do praxe, napr. formou diskusie so žiačkami/žiakmi, reflexiou učebníc, či predkladaním nestereotypných vzorov, sú jedným z prínosov kvalitatívnej analýzy výpovedí.

Klíčové slová: rodové stereotypy, rodovo citlivá pedagogika, škola, jazyk, učiteľky, žiačky

Staroňová, K.

Ústav verejnej politiky, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského, Bratislava

Zber dát pomocou opytovateľov v kvalitatívnom výskume: výzvy a možnosti

V súčasnosti je miesto kvalitatívnych metód nespochybniteľné. Naďalej však ostáva otvorená otázka ako čo najlepšie zabezpečiť transparentnosť použitia kvalitatívnych metód tak, aby bola dosiahnutá validita a reliabilita dát a výsledkov výskumu. Hoci existujúca literatúra sa zaoberá otázkou zberu a manažmentu dát v kvalitatívnom výskume, len málo pozornosti sa venuje práci s opytovateľmi, ktorí nie sú členmi nukleárneho výskumného tímu. V tomto príspevku budem hovoriť o skúsenostiach z výskumu pre Nadáciu otvorenej spoločnosti – Projekt evalvácie uplatňovania vybraných drogových paragrafov Trestného zákona. Úlohou je zistiť názory a aplikačnú prax reflektovanú vybranými profesiami (príslušníci poriadkovej polície, vyšetrovatelia, advokáti, prokurátori a sudcovia). Zvolená metóda je semi-štruktúrovaný rozhovor pomocou opytovateľov. Hlavnou výzvou tohto metodického prístupu je zabezpečiť porovnateľnosť zozbieraných údajov. Primárnym cieľom tohto príspevku je ukázať, akým výzvam v zbere a manažovaní dát musia čeliť výskumníci pri využívaní opytovateľov, ako i praktické odporúčania a stratégie v oblasti aplikácie.

Kľúčové slová: kvalitatívny výskum, zber dát, manažment dát, opytovatelia, validita, reliabilita

Svozil, B.

Geografický ústav, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Brno

Výzkum lokální komunity na ostrově Čečeň v Kaspickém moři

Ostrov Čečeň se nachází v SZ části Kaspického moře. Je součástí nejnižší republiky Ruské federace Dagestánu. Je pro své specifické podmínky jedinečným místem k vytváření a testování metodologie lokálních komunit. Stěžejním je kvalitativní terénní výzkum orientovaný etnograficky ve smyslu „thick description“ (Geertz, 1987). Vychází ze zúčastněného pozorování, které zahrnuje také např. interview, nestandardizované rozhovory a analýzy osobních dokumentů. Jedná se o využití tzv. hlubinných dat (Cloke et al., 2004). Inspirací je mimo jiné použití abdukce v geografickém výzkumu (Holt-Jensen, 2001), nebo Giddensova teorie strukturace (1984) či postupy Maxe Webera. K vytvoření holistického obrazu zkoumaného území vhodně dopomáhá metodický přístup ESPECT (Hynek, 2005), který umožňuje izolovaně studovat jednotlivé složky sociální reality z hlediska prostorovosti a emergence moci. Výzkumná metodologie čerpá z transdisciplinární spolupráce geografických a negeografických disciplin. Výzkum, vycházející z vnímání reality ostrovními subjekty (jejich konstrukce reality), je orientován ve smyslu posouzení možností trvale udržitelného rozvoje a ostrovní bezpečnosti. Byly identifikovány hlavní ostrovní problémy, které mají bezprostřední vliv na život ostrovní komunity a vůbec na existenci ostrova. V současné době probíhá diskurz o způsobu jejich řešení.

Kľúčové slová: kvalitativní výzkum, prostorovost, životní prostředí, ESPECT, ostrovní komunita

Szeghy, P.

Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV, Bratislava

Postavenie žien na pracoviskách reprodukčného zdravia

Štúdiá sa zaoberá analýzou pracovného prostredia z hľadiska rodových rozdielov. Exploruje postavenie žien na pracoviskách reprodukčného zdravia v slovenskom kontexte, s dôrazom na reflexiu rodových vzťahov a rovnosti šancí u participantiek/ov. Výskumná vzorka pozostávala z dvoch skupín, na ktorých sme použili dve metódy zberu dát. Fokusových skupín sa zúčastnili oddelene zdravotné sestry, lekáry.

S tzv. úspešnými ženami, teda so ženami vo vedúcich funkciách (vrchné sestry, primárky, riaditeľka nemocnice) sme robili pološtruktúrované individuálne interview. Materiál bol spracovaný tematicko-obsahovou analýzou. Výsledky naznačujú rozdielny prístup k profesionalite žien a mužov, či už pri prijímaní do zamestnania alebo v rámci samotnej lekárskej či zdravotníckej praxe. Reflexia nerovnosti šancí a rozloženia moci sa u jednotlivých skupín participantiek odlišuje. Podľa výsledkov tejto štúdie si rodovú nerovnosť najviac uvedomujú zdravotné sestry, teda ženy s najnižším mocenským statusom, kým ženy vo vedúcich funkciách tieto skutočnosti nereflektujú takmer vôbec. Zdôrazňujú, že o kariérom postupe rozhodujú predovšetkým individuálne schopnosti. Štúdia sprostredkúva pohľad do sveta na rode závislých očakávaní a zaobchádzania, poukazuje na odlišné spôsoby, akými sa ženy s týmto nerovným prostredím vyrovnávajú.

Kľúčové slová: rodové rozdiely, rovnosť šancí, diskriminácia

Šed'ová, K.

Ústav pedagogických vied Filozofickej fakulty Masarykovy univerzity, Brno

Učiteľ ve víru technologií

Príspevek shrnuje niektoré výsledky výskumného projektu zaměřeného na to, jak čeští učitelé používají ve své každodenní práci ICT. Na základě analýzy hloubkových rozhovorů s učiteli základních škol a videonahrávek jejich vyučovacích hodin se vyjadřuje k otázce, zda a jakým způsobem vstup technologií do školy proměňuje procesy předávání a konstruování znalostí ve vyučovací hodině.

Kľúčové slová: učiteľ, ICT, výuka, základní škola

Šimegová, M.

Katedra pedagogických štúdií, Pedagogická fakulta, Trnavská univerzita, Trnava

Agresor v školskom prostredí - kvalitatívna výskumná analýza

Príspevek sa zaoberá problematikou atribútov šikanujúceho žiaka v školskom prostredí prostredníctvom kvalitatívnej analýzy jeho výpovede v moderovanom pološtruktúrovanom interview. Cieľom výskumu bolo preniknúť do podstaty vzniku a formovania fenoménu školského šikanovania. Zaujímalo nás, ako agresor vníma sociálne prostredie triedy, spolužiakov, triedneho učiteľa a šikanovaných žiakov; situáciu ubližovania iným žiakom, čo považuje za príčinu svojho správania a ako vníma agresiu u iných ľudí. Agresori šikanovanie zľahčujú, popierajú a ospravedlňujú „srandovaním“ a neschopnosťou ovládania vlastných reakcií. Zodpovednosť zaň presúvajú na triedu a obeť. Agresori svoje správanie nepovažujú za šikanovanie, nevedomujú resp. nepamätajú si, že by šikanovali. S agresiou sa najčastejšie stretávajú v skupinách kamarátov a tiež ju vnímajú v súvislosti s užívaním alkoholu a drog.

Kľúčové slová: agresor v školskom prostredí, školské šikanovanie, tyranizovanie, atribúty agresora

Švaříček, R.

Ústav pedagogických vied, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

Vývoj učitele z pohledu biografické rekonstrukce

Príspevek vychází z biografického re-konstruování dráhy zkušeného učitele základní školy. Záměrem kvalitatívního zkoumání bylo odpovědět na otázky, které souvisejí s rozvojem učitele od začátků kariéry po dnešní pozici zkušeného učitele, učitele experta. Tento záměr je zkoumán pomocí re-konstrukce

profesní kariéry učitele s použitím metody životní historie. Autor dochází k závěru, že důležitým motorem změny a dalšího rozvoje učitele je jeho formování vlastní identity. Vytváření identity a práce na ní tvoří základní interpretační rámec učitelova rozvoje, který je popsán na vývoji jeho profesní identity od identity začínajícího učitele, přes identitu progresivního učitele, až po identitu učitele experta.

Klíčové slová: vývoj učitele, biografie, rekonstrukce dráhy učitele, identita učitele, zkušený učitel

Švec, M., Mikušková, E., Štulrajter, M.

DICIO, s.r.o., Bratislava

Kvalitatívny výskum je životný štýl (a štruktúrovaná informácia jeho symbolom)

Práca je príbehom jedného kvalitatívneho výskumu a ľudí okolo neho, ktorý sa začínal pri „kvalite života“ a v priebehu 7 rokov sa dostal do „priestoru pre človečenstvo“. Meta poloha ľahko konfrontuje dva systémy štruktúrovania informácií (idey vychádzajúce z informácií a informácie vychádzajúce z ideí). Naznačuje možnosti kvalitatívneho výskumu ako nástroja na integrovanie informácií od matematiky, kybernetiky, fyziky... Na konkrétnych prípadových štúdiách prezentuje niektoré nápady, ako zobraziť hlavné výsledky a zistenia do záverečných názorných máp.

Klíčové slová: idea, mapa, integrácia informácií, grafická interpretácia

Trančíková, D., Cséfalvay, Z.

Katedra logopédie, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava

Konverzačná analýza vo výskume afázie

Afázia je získaná neurogénne podmienená porucha komunikácie, ktorá narúša v rôznej miere všetky jazykové roviny, pričom pragmatická rovina je stigmatizovaná najmenej. Pacienti s afáziou sú schopní viesť konverzáciu aj pri veľmi limitovaných jazykových schopnostiach a efektívne používať rôzne komunikačné stratégie. Konverzačná analýza ponúka možnosť detailne analyzovať špecifiká komunikácie afatika a jeho intaktného konverzačného partnera. Osobitosti ich komunikácie sa prejavujú aj v rámci tzv. opráv (angl. repair) počas konverzácie, ktoré sú považované za dôležité prostriedky udržiavania a obnovovania vzájomného porozumenia. V našej štúdii prezentujeme prvé výsledky pilotného projektu, zameraného na analýzu opráv pacientov s afáziou počas prirodzenej konverzácie. Konverzačná analýza tvorí teoretický rámec prístupu k analýze.

Klíčové slová: afázia, opravy, konverzačná analýza

Viktorová, I.

Katedra pedagogické a školní psychologie, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Dětské literární texty: od orality ke skripturalitě a zpět.

Příspěvek představí vlivy orální a psané kultury na rozvoj psaných textů u dětí mladšího školního věku.

Klíčové slová: děti (7 - 12 let), literární text, rysy orální a psané

Anotácie príspevkov konferencie

Časť III. Postery

Abramčuk, F.

Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Asistent pedagoga: mapování podmínek fungování

Tato studie se zabývá mapováním podmínek fungování asistenta pedagoga na 2. stupni běžných ZŠ. Zajímalo nás: Jakým způsobem jsou realizovány různé podmínky této oblasti integrace? Jak vidí jejich realizování různé skupiny osob angažovaných v integraci? Jak se jejich realizování liší na jednotlivých školách? Sběr dat proběhl v Praze a některých mimopražských regionech. Použili jsme dotazník s otevřenými a s uzavřenými otázkami. Výsledky ukazují na mnohé aspekty fungování asistenta, které se daří naplňovat, ale i na ty, které by si zasloužily větší podporu (např. role poradce/mentora, role zodpovídající osoby, uvedení asistenta do školy, formulace, vymezení a předávání kompetencí, předání práce po předchozím asistentovi).

Klíčové slova: školní integrace, žák se zdravotním postižením, asistent pedagoga

Bednář, V.

Katedra sociologie a andragogiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc

Hospoda a problém výzkumu vztahů v ní

Hospoda je specifickým prostorem nacházejícím se na pomezí mezi veřejnou a soukromou sférou. Hospoda je, respektive může být místem veřejné diskuze. Jsou zde zakládány politické strany, probíhají zde jejich schůze. Zejména v menších městech a obcích jsou hospody místem setkání obyvatel, tržištěm, kde lze získat kontakty, služby, domluvit obchody. Potud o ní lze hovořit jako o veřejném prostoru. Určitá skupina pravidelných návštěvníků hospody, tzv. štamgastů se ale se „svou“ hospodou může identifikovat. Taková skupina se od náhodných návštěvníků liší tím, že hospodu nepovažuje za veřejný prostor, ale za místo, které je v určitém slova smyslu jejich „domovem“, klubovnou, místem trávení volného času v kruhu známých, přičemž fakt, že jsou zde poskytovány komerční služby, rozlíván alkohol atd. není primárním důvodem návštěvy. Tito „štamgasti“ se mohou v hospodě věnovat např. organizovaným hrám. Tvoří skupinu, která je zřetelně odlišuje od ostatních příchozích a tvoří-li podstatnou část návštěvníků, tak také formuje hospodu jako takovou. Hospoda sice zůstává fakticky otevřena komukoliv, významná část hostů ji ale nebere jako veřejný prostor a např. vědomá a kolektivní selekce kdo je, a kdo není vpuštěn dovnitř tento statut mění i fakticky. Příspěvek je věnován problematice zkoumání výše popsaného druhu návštěvníků hospody, které nazýváme štamgasty. Vztahy mezi lidmi, pro které hospoda a sociální skupiny, jež se v ní tvoří představuje alternativu trávení volného času jsou pro sociologa zajímavým problémem. Mohou mít totiž přesah do života těchto lidí mimo hospodu, mohou ovlivňovat jejich práci, rodinný život atd. A také mohou mít přesah do života obce, kde se hospoda nachází. Cílem příspěvku je ukázat problematiku výzkumu sociální skupiny pravidelných hostů konkrétní hospody na příkladu výzkumu v konkrétní hospodě. Příspěvek má seznámit s poznáváním vztahů v hospodě, s možností využití různých postupů kvalitativní i kvantitativní sociologie při vědeckém popisu hospodské společnosti a s problémy – metodickými, technickými i etickými -, kterým je sociolog v tomto prostředí vystaven.

Buranovská, L.

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov

Zdroje sociálnej opory matiek detí s fenylketonúriou

Fenylketonúria (PKU) je dedičná porucha metabolizmu spôsobujúca v prípade neliečenia ťažké neurologické poruchy. Od roku 1995 sú vďaka plošnému skríningu po narodení všetky deti s PKU na Slovensku liečené striktnou eliminačnou diétou na úspešnosti ktorej sa značnou mierou podieľajú matky - primárne poskytovateľky starostlivosti. Cieľom výskumu bolo popísať zdroje sociálnej opory matky charakteristické pre štádiá života s dieťaťom s PKU zistené na základe predchádzajúceho výskumu analýzou pološtrukturovaných rozhovorov s 15 matkami. Výsledkom je popis typov sociálnej opory zistených zdrojov (manžel, iní rodinní príslušníci, zdravotnícky tím, učitelia dieťaťa, komunita matiek), určenie období kritických v prípade neprítomnosti/nefunkčnosti zdrojov a návrhy prevencie a intervencie v praxi.

Kľúčové slová: Zdroje sociálnej opory, matka, metabolická porucha, primárny poskytovateľ starostlivosti

Czarnecki, P.

Wysza Szkoła Ekonomii i Inowacji, Lublin

Jakość badań psychologicznych w kontekście etyki zawodu psychologa

Wystąpienie podejmuje problematykę wpływu etyki zawodu psychologa na jakość badań i terapii psychologicznych. Będę starał się wykazać zależność internalizacji norm i wartości etycznych przez psychologów i psychoterapeutów w kontekście skuteczności prowadzonego leczenia. W referacie wskażę na istotne problemy etyczne jakich doświadczają psychologowie i terapeuci. Wskażę na etyczne uwarunkowania prowadzonych badań i eksperymentów psychologicznych. Istotną kwestią jest kodeks etyczny zawodu psychologa. Kodeks ten wyznacza granice dopuszczalności stosowania badań empirycznych i ingerencji w psychikę pacjenta. Etyczne uwarunkowania zawodu psychologa dotyczą także relacji terapeuta pacjent. W swoim wystąpieniu przedstawię i udowodnię tezę, że etyka i wartości moralne mają istotny wpływ na jakość i wyniki badań psychologicznych, diagnozę oraz skuteczną terapię.

Kľúčové slová: etyka zawodu psychologa, jakość badań psychologicznych

Dorková, Z., Cichá, M., Šteigl, J.

Katedra antropologie a zdravotvdy, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, Olomouc

Kvalitativní metody v antropologických výzkumech na Katedře antropologie a zdravotvdy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Příspěvek se zabývá výzkumnou činností Katedry antropologie a zdravotvdy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Příspěvek uvádí využití kvalitativních metod v diplomových, disertačních a doktorských pracích na uvedené katedře. Autoři v příspěvku zdůrazňují důležitost využívání kvalitativních metod v antropologických výzkumech, integraci poznatků i nutnost spolupráce s příbuznými obory.

Kľúčové slová: kvalitativní výzkum, Katedra antropologie a zdravotvdy PdF UP, diplomové, disertační a doktorské práce

Fráňová, L.

Psychologický ústav Akademie věd České republiky, Praha

Jak děti zobrazují školu kresbou a příběhem

Poster vychází z našich prvních zkušeností s volnou dětskou kresbou na téma škola a tvořením příběhu o nakresleném obrázku. Cílem je ilustrovat některé z diagnostických možností této techniky ve sledování vztahu dítěte ke škole. Kresbu a příběh o škole jsme použili u 15 pražských dětí ve věku 10 až 12 let v rámci širšího individuálního vyšetření zaměřeného na školní adaptaci. Uvádím několik příkladů kreseb a příběhů a zasazuji je do kontextu relevantních informací získaných pomocí dalších metod, zejména individuálních rozhovorů s dětmi a jejich třídními učiteli. Načrtávám možnosti dalších analýz.

Klíčové slova: dětská kresba, příběh, škola

Hytych, R., Trávníček, Z.

Psychoprofi a Ústav religionistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

Estetika prožívání barev a elementů

Výzkum estetiky prožívání barev a elementů probíhá již druhým rokem na desetidenním kurzu Dibba-vihára, meditace soustředění a klidu, jehož podkladem je psychologie Abhidhammy. Jedním z cílů výzkumu je zjistit, zda trénink soustředění myslí ovlivňuje změnu estetického prožívání. Nástrojem pro zpracování záznamů pozorování výzkumníků, individuálních záznamů participantů a přepisů skupinových rozhovorů účastníků se stala metoda zakotvené teorie. Frekventanti na začátku a konci kurzu vyplnili Test estetického úsudku (TEÚ). Zpracované údaje z roku 2006 dokládají skutečnost, že u dvou třetin účastníků kurzu došlo k vzrůstu skóre v TEÚ. Výpovědi účastníků potvrzují tuto změnu, kterou popisují jako obohacení rozsahu vnímání (kategorie „oživení světa“) a rozvoje dovedností rozlišených do kategorií: technický trénink, prožívání výsledků praxe, aplikace v každodenním životě.

Klíčové slova: estetické prožívání, psychologie Abhidhammy, rozvoj dovedností, kultivace soustředění, rozsah vnímání, test estetického úsudku, zakotvená teorie

Krása, J.

Psychologický ústav Akademie věd České republiky, Brno a Fakulta sociálních studií, Masarykova Univerzita, Brno

Výzkum na hranicích sdělitelného – konformní a nekonformní řád ve vědomí

Lidská kultura je rozvinutím přirozených impulsů, které jsou vlastní všem živočichům. Klíčové pro lidskou kulturu, je vytvoření nekonformního systému sdělování významu pomocí řeči. Osvojení si tohoto řádu umožňuje sice mj. zpřítomňovat nepřítomné a tím rozvíjet vědomí za hranice, které mu vytyčuje smyslová přítomnost ve světě, na druhou stranu mu však zakrývá zlom, který se táhne mezi konformním řádem přírody a nekonformním řádem řeči. Tam, kde jsou oba tyto řády spolu (různými taktikami) ztotožňovány, musí být mnoho z toho, co je přirozené, co ale není v jazyce zobrazitelné, vytěšňováno do tzv. nevědomí. Nevědomí založené na možnosti, resp. nemožnosti projevu v proudu vnitřní řeči, má doložitelnou složku verbální, imaginární a předimaginární. Tyto odlišné složky nevědomí představují úroveň uvnitř konformního řádu, které jsou přes všechny obtíže, které se tomuto počínání kladou do cesty, různými „poetickými“ taktikami zachytitelné v řeči.

Klíčové slova: konformní a nekonformní řád, dílo, nevědomí

Lukáčová, J., Ráczová, B.

Inštitút psychológie, Filozofická fakulta Prešovskej university, Prešov

Analýza identity u dieťaťa so špecifickou poruchou učenia

Sebaúcta dospelých je veľmi zraniteľná a u detí so špecifickou poruchou učenia (ďalej len ŠPU) je riziko vyššie. Ich študijné výsledky sa vzdalujú očakávaniam rodičov i učiteľov napriek všetkým snahám o nápravu. Autorky predpokladali rozdiel v štruktúre identity u detí so ŠPU z riadnej, špeciálnej triedy a kontrolnej skupiny (n=52, 12-16 rokov). Analýza štruktúry identity prebiehala pomocou kvalitatívno-quantitatívnej metódy IDEX od P. Weinreicha. V porovnaní s kontrolnou skupinou majú dyslektici nižšie sebahodnotenie v minulosti; sebaobraz v súčasnosti menej prepájajú s pozíciou v škole (sebahodnotenie saturujú okrem iného mimoškolskou aktivitou); sú citlivejší na hodnotenie spolužiakmi a dištancujú sa od pozície neoblíbeného žiaka aj napriek vnímaniu podobných negatívnych charakteristík. Výsledky sú doplnené o kazuistiky a výpovede detí.

Kľúčové slová: špecifické poruchy učenia, identita, IDEX, integrácia, špeciálna škola

Lukas, J.

Fakulta sociálnych štúdií Masarykovy univerzity, Brno

Preinterview jako součást zkoumání životních příběhů

Príspevek je venovaný otázke tzv. predrozhovoru (preinterview), ktorý je dôležitou súčasťou u nás relatívne novjšieho prístupu ke zkoumání vývoje učiteľa na základe jeho životného príbehu (life story). Preinterview je prvým, viac neformálnym rozhovorom s učiteľom a má niekoľko funkcií. Predovšetkým nám pomáha seznámiť sa s respondentom, naväzať s ním kontakt a také čiastočne odbúrať jeho nedôveru. Nabízí také učiteľovi možná témata budúcich hlbokých rozhovorů. Dôležitou funkciou preinterview je i zjistenie, či je respondent vôbec schopný a ochotný sa hlbokých rozhovorů zúčastniť. Empirická časť príspevku je zaměřena predovšetkým na predstavenie a diskusiu niektorých skúseností s užívaním preinterview.

Kľúčové slová: kvalitatívna metodológia, naratívny prístup, životný príbeh, vývoj učiteľa, preinterview

Nišpanská, M., Závora, J.

Katedra pedagogiky a psychológie, Pedagogická fakulta Technické univerzity, Liberec

Aplikace principů fenomenologické komunikace s dětmi ve školním prostředí

Príspevek poukazuje na možnosti aplikácie princípů fenomenologického rozhovoru (Nišpanská, 2007; Závora, Nišpanská, 2007) a komunikácie s deťmi ve školním prostredí. Fenomenologická pedagogická komunikácia integruje poznatky súčasnej fenomenologickej psychológie, naratívnej psychológie a hermeneutiky. Môžeme ju považovať za výchovnú a vzdelávaciu stratégiu pro rozvíjenie a utvárenie sociálnych a osobnostných kompetencií žáků. Otvára možnosti formulácie a pochopenie tém, ktoré by jinak zůstaly pro dítě skryté z důvodu zákonitých vývojových limitů ve schopnosti verbalizovat svůj příběh. Fenomenologická komunikácia udržuje autenticitu skúsenosti bytostného dialogického setkania ve prospěch evokace a udržení přímé prožitkové účasti dítěte a pedagoga. Dítě se ocitá v bezpečném prostoru tvořeném respektem, důvěrou v jeho vnitřní zdroje růstu. Má svobodu naratívneho sebevymáření v celistvjšiem a plnějšiem obraze, který si ze setkání odnáší. Pojednáváme o nutnosti špecifického metodologickeho provázání psychológie a vybraných oborových didaktik. Užití fenomenologického rozhovoru je zároveň akcentováno jako prvek názorové jednoty a intervenční

provázanosti pedagogiky a psychologie.

Kľúčové slová: Fenomenologický rozhovor, naratívni psychologie, pedagogická komunikace, autentická imaginace, osobní růst.

Petrová, Z.

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava

Výskum profesijného diskurzu učiteľov v kontexte reformy vzdelávania (príklad z predškolskej výchovy)

Príspevok diskutuje o tom, ako výskum významového univerza sociálnych reprezentácií spätých s konkrétnou tematickou oblasťou vzdelávania u učiteľov môže prispieť k odhaleniu komplexnejšieho obrazu o východiskách reformy vzdelávania. Na konkrétnom príklade výskumných zistení o názoroch a presvedčeníach učiteliek v MŠ o možnostiach rozvíjania rečových kompetencií detí a o všeobecných funkciách materskej školy budeme dokumentovať, ako sa aktuálne podmienky predškolskej výchovy a ich história premietajú do profesijného diskurzu učiteľov a ovplyvňujú ich porozumenie očakávaniam kladeným na výkon učiteľskej profesie v konkrétnej oblasti vzdelávania detí.

Kľúčové slová: sociálne reprezentácie, výskum učiteľa, predškolská výchova, reforma vzdelávania

Smolík, F.

Psychologický ústav Akadémie vied České republiky, Praha

Kvalitatívni nálezy z kvantitatívnych mÉRítek: psycholingvistický experiment jako rozhraní kvalitatívniho a kvantitatívniho výzkumu

Východiska: Znalost jazyka má kvalitatívni povahu. Zároveň je přirozený jazyk zpracováván v reálném čase a průběh zpracování může být měřen kvantitatívni metodami. Otázky: Má opakování gramatických struktur vliv na rychlost zpracování jazyka? Metoda: Metoda měřeného čtení slova po slově, za použití paradigmatu syntaktického primingu. Výsledky: Série experimentů doložila, že strukturální vlastnosti vnímaných vět mají facilitující vliv na porozumění větám s analogickou strukturou. Diskuse: Příspěvek demonstruje integrovaný přístup zahrnující kvalitatívni i kvantitatívni aspekty. Pozornost je věnována zejména způsobu, jakým je čistě kvalitatívni jev jako je znalost gramatiky přístupni pomocí částečně kvantitatívni metod. Příspěvek diskutuje možný přínos těchto postupů v analýze sociálních jevů.

Kľúčové slová: jazykové kategorie, mentální reprezentace, gramatika, syntaktický priming

Štulrajter, M., Mikušková, E., Švec, M.

DICIO, s.r.o., Bratislava

Priestor pre človečenstvo

Cieľom bolo pripraviť model – pomôcku pre výskumy zamerané na sociálne skupiny (ženy, ľudia so zdravotným postihnutím, Rómovia,...) ako aj politické výskumy. Na základe sekundárnych analýz a individuálnych hĺbkových rozhovorov sme pripravili základnú priestorovú mapu pre človečenstvo. Ortogonálny systém vymedzený rovinami – rovina ja; rovina vzťahov; rovina informácií a osami (x, y, z): harmónia, riešenia, utváranie. Celý systém vnímame ako časopriestorový a mení sa nespojíte.

Jednotku zmeny v ňom predstavuje jedno uvedenie. Model je zaujímavejší z hľadiska grafickej interpretácie výsledkov - vzťahov a prvkov, ako z hľadiska typológie. Grafická interpretácia totiž umožňuje širšie využitie, ako bol pôvodný zámer.

Kľúčové slová: ja, vzťahy, informácie, harmónia, riešenia, utváranie, uvedenie

Tavel, P., Cahová, Š.

Cyrilometodějská teologická fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc

Syndróm vyhorenia u pastoračných pracovníkov

Pastorační pracovníci sú, podobne ako aj iní pracovníci verejného sektoru, vystavení riziku vyhorenia (strata nadšenia, sklamanie, negatívne emócie, hostilita voči okoliu, cynizmus, existenciálna frustrácia). Predkladaný výskum zisťuje syndróm vyhorenia u pastoračných pracovníkov. Metódou štruktúrovaného rozhovoru (interpretatívna fenomenologická analýza IPA) sa analyzujú rozhovory 16 pastoračných pracovníkov (11 kňazov a 5 laikov). Výskum analyzuje prejavy, rizikové faktory, rozpoznanie príznakov a možnú prevenciu syndrómu vyhorenia u pastoračných pracovníkov. Poukazuje na to, že pastorácia patrí medzi profesie so zvýšeným rizikom syndrómu, že jednotlivci si závažnosť rizika do určitej miery uvedomujú a intuitívne používajú rôzne účinné stratégie.

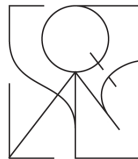
Kľúčové slová: syndróm vyhorenia, pastorační pracovníci, IPA

Abecedný register autoriek a autorov

- Abramčuk, F., 33
Bednář, V., 33
Bianchi, G. (sympóziu), 13
Broniš, P., 18
Brzobohatý, R., Poláková, L., 18
Buranovská, L., 33
Búšová, K., 18
Chrz, V., 21
Chrz, V. (sympóziu), 15
Czarnecki, P., 33
Dorková, Z., 19
Dorková, Z., Cichá, M., Šteigl, J., 33
Fischer, S., Žukov, I., 19
Fráňová, L., 33
Hapalová, M., Plichtová, J., 19
Hičárová, T. a Miovský, M. (sympóziu), 12
Hičárová, T., Miklíková, S., Grešová, M., 20
Hynek, A., Hynek, N., Svozil, B., 20
Hytych, R., Trávníček, Z., 33
Jeleník, A., 21
Kašćák, O., 21
Klusák, M., 22
Kollárik, R., 22
Konečná, H., 22
Krása, J., 33
Kučera, M., 23
Kučera, M. (sympóziu), 11
Kučera, M. (workshop), 16
Láštiová, B., Petrjánošová, M., 23
Lemešová, M., Nábělková, E., 23
Lukáčová, J., Ráciová, B., 33
Lukas, J., 33
Marková, I., 9
Masaryk, R., Miklíková, S., 24
Mikušková, E., Štulrajter, M., Švec, M., 24
Miovská, L., Miovský, M., Běláčková, V.
(workshop), 16
Molnárová, M., Prajsová, J., Večeřová A.,
Kobližková R., 24
Naništová, E., Halamová, J., 25
Nepustil, P. (workshop), 16
Neusar, A., 25
Nišpanská, M., Závora, J., 33
Pařková, K., Kiššová, L., Dolejš, M., 25
Pekářková, K., 26
Petrová, Z., 33
Plichtová, J. (sympóziu), 14
Polišenská, V., 26
Prajsová J., Dragomirecká E., 26
Pufflerová, Š., 27
Sedlák Vendelová, N., 27
Šeďová, K., 29
Šimegová, M., 29
Smolík, F., 33
Stainton Rogers, W., 10
Staroňová, K., 28
Štulrajter, M., Mikušková, E., Švec, M., 33
Švařiček, R., 30
Švec, M., Mikušková, E., Štulrajter, M., 30
Svozil, B., 28
Szeghy, P., 28
Tavel, P., Cahová, Š., 33
Trančíková, D., Cséfalvay, Z., 30
Viktorová, I., 30

**VII. česko-slovenská konferencia s medzinárodnou účasťou
Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách o človeku**

Kvalitatívny výskum vo verejnom priestore

Zborník abstraktov a program konferencie

**Pedagogická fakulta Univerzity Komenského
Bratislava, 21. – 22. január 2008**

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.
Za jazykovú aj obsahovú stránku abstraktov a názvov príspevkov zodpovedajú autori.

Autormi loga konferencie sú Gabriela Vidličková a Jakub Klinec,
študenti Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

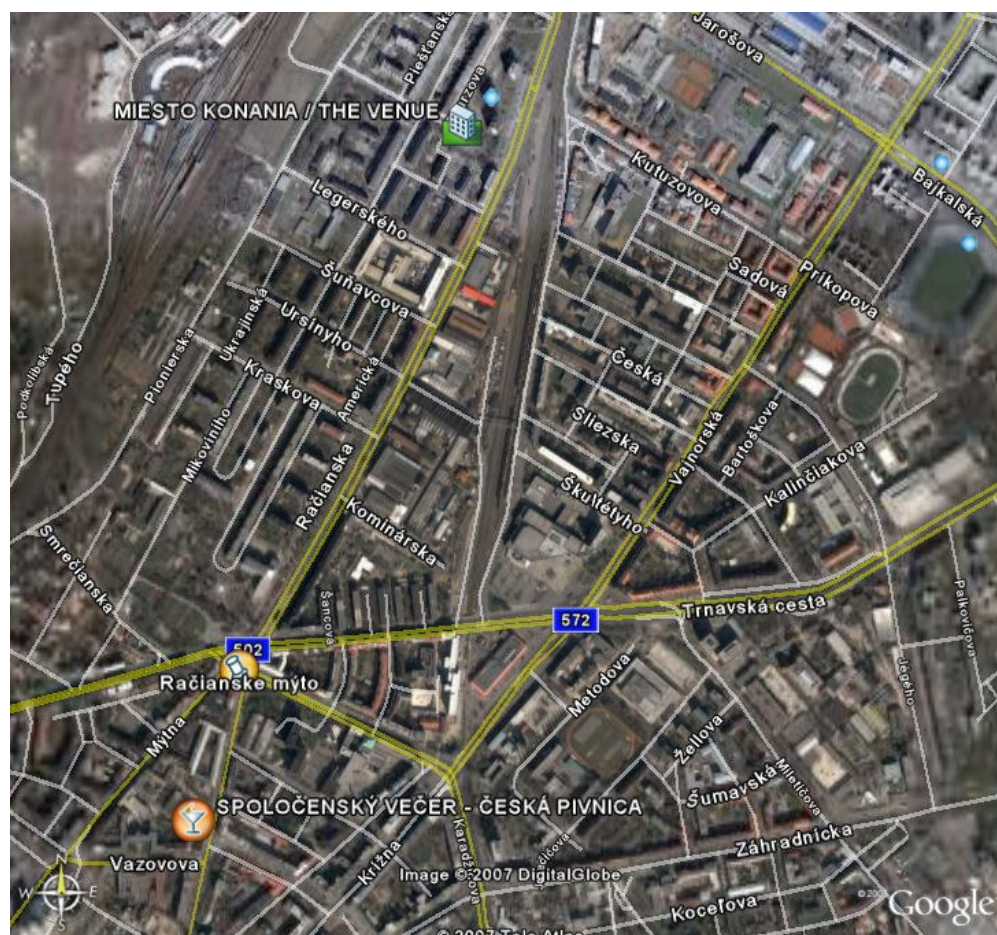
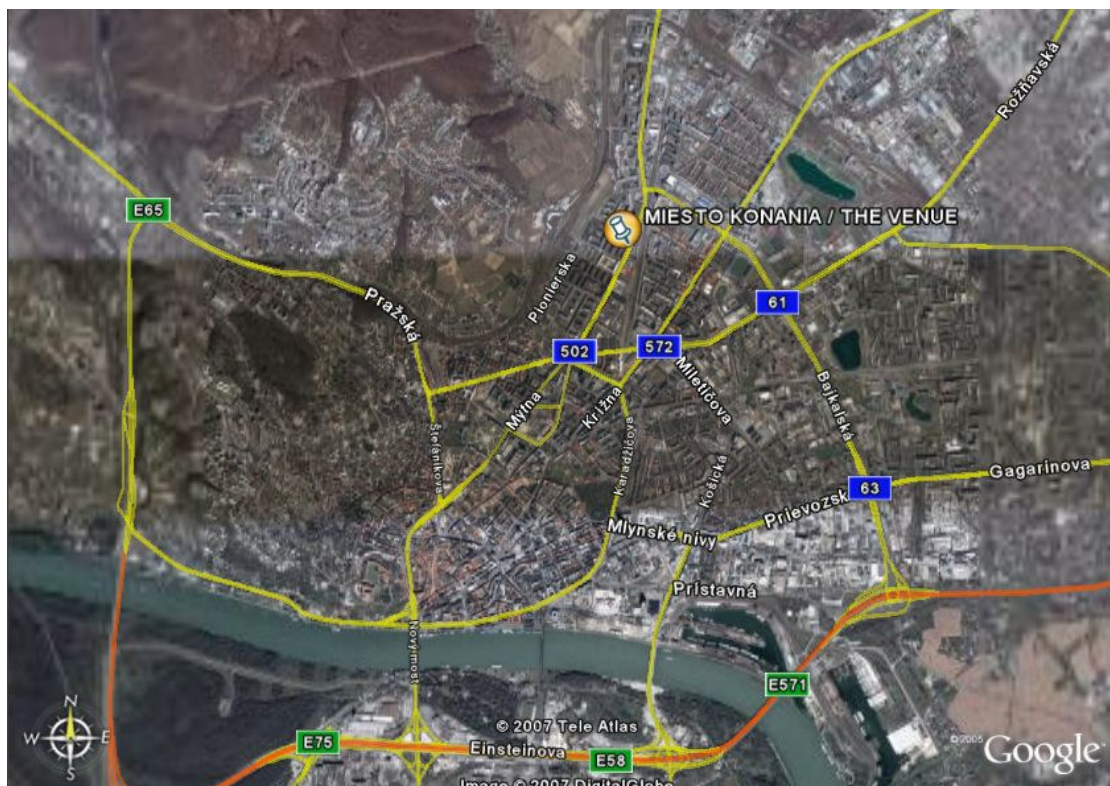
V roku 2008 ako účelovú publikáciu vydali:

Katedra psychológie a patopsychológie Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava
Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie Slovenskej akadémie vied –
Centrum excelentnosti pre výskum a rozvoj občianstva a participácie
Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Vydanie zborníka abstraktov podporila Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation.

Vydanie prvé
Náklad 200 kusov
Nepredajné

www.diskurz.sk/konferencia

Zdroj: GoogleEarth